

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

FANFIKCE A JEJICH DIDAKTICKÉ VYUŽITÍ
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Vendula Auzká
Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, obor ČJ-D

Vedoucí práce: PaedDr. Jiří Staněk, CSc.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 31. března 2018

.....
vlastnoruční podpis

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce PaedDr. Jiřímu Staňkovi, CSc. za ochotu, vstřícné jednání a odborné rady, které mi poskytl.

Také bych ráda poděkovala své rodině, a zejména své mamince Naděždě Auzké, za neustálou psychickou podporu v průběhu vzniku této práce.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINÁL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

Úvod.....	2
1 Fanfikce.....	5
1.1 Definice a historie.....	5
1.2 Aktualizace fandomů.....	8
1.3 Slovníček fanfikcí.....	15
1.4 Stránky s fanfikcemi.....	25
1.4.1 Zahraniční stránky.....	25
1.4.2 České stránky.....	28
2 Didaktické využití fanfikcí.....	32
2.1 <i>Český jazyk a literatura</i> a jeho postavení ve výchovně vzdělávacím procesu....	32
2.2 Fanfikce a jejich místo v dětském čtenářství.....	36
2.3 Využití fanfikcí v předmětu <i>Český jazyk a literatura</i>	41
2.3.1 Využití fanfikcí v <i>Literární výchově</i>	41
2.3.2 Využití fanfikcí v <i>Komunikační a slohové výchově</i>	52
2.3.3 Využití fanfikcí v <i>Jazykové výchově</i>	57
2.4 Využití fanfikcí v ostatních vzdělávacích předmětech.....	61
2.4.1 Využití fanfikcí v předmětu <i>Cizí jazyk</i>	61
2.4.2 Využití fanfikcí v předmětu <i>Dějepis</i>	64
3 Překážky v didaktickém využívání fanfikcí.....	68
3.1 Gramatické a pravopisné nedostatky.....	68
3.2 Sexuální obsah fanfikcí.....	71
Závěr.....	74
Resumé.....	76
Seznam literatury.....	77

Úvod

Mnoho knih bylo v průběhu staletí napsáno o tom, jak být dobrý pedagog. Otázku, kterak nejlépe předávat dětem nejrůznější znalosti a vědomosti, si pokládali učitelé již odnepaměti, a to všude na světě. Museli ji řešit Sumerové, museli ji řešit staří Řekové a Římané, museli ji řešit kněží ve středověku stejně tak jako vychovatelé v dobách novověku, a je to otázka, která se propírá i v současnosti.

Jako obyvatelé České republiky můžeme být hrdí, že jeden z největších pedagogů vůbec, ten, jenž si dokonce získal přízvisko „učitel národů“, pocházel právě z naší země. Řeč je samozřejmě o Janu Amosi Komenském, jehož názory, teorie, metody a pojmy, které vytvořil, jsou dodnes velmi aktuální a nepřekonané. Tento velikán didaktiky a pedagogiky je citován v mnoha příručkách pro učitele a snad každý Čech zná jím vytvořené slovní spojení „škola hrou“.

Nebyl to pochopitelně jen Komenský, kdo přišel s teorií vyučování. Byl by to skutečně dlouhý seznam, kdybychom měli vyjmenovat všechny, kdo se – třeba jen v průběhu 20. a 21. století – zasloužil o rozvoj tohoto oboru. Historie přinesla nepřeborné množství nejrůznějších koncepcí výuky a výukových metod. Těžko soudit, které z nich bychom mohli pokládat za hodnotné, které za méně hodnotné, protože každá doba si žádá své. Mění se okolnosti ve společnosti, mění se možnosti lidí, obrovskou rychlostí se mění informační technologie a všechny tyto změny se odráží i u těch, kteří jsou v popředí zájmu pedagogiky – u dětí.

Současná populace teenagerů mívá jiné zájmy, jiné koníčky a jiné potřeby než generace mladých lidí před několika lety. Projevy této odlišnosti můžeme nalézt i ve vztahu ke knihám a literatuře vůbec. Přestože stále existuje velká část dětí, které rády otevrou knihu a pročítají se jejími stránkami, každým rokem narůstá i počet těch, jež jsou fanoušky poněkud jiného druhu literatury – fanfikcí na internetu.

Je zvláštní, že ačkoliv je v dnešní době psáno mnoho knih o literární teorii, literární historii, literární kritice a celkově knih o literatuře, dosud se ještě nevěnuje příliš velká pozornost literatuře na internetu, kam fanfikce nepochybně spadají. A přitom jsou to právě fanfikce, které mívají u teenagerů velkou oblibu a v nichž může dítě projevit nekonečnou fantazii a tvořivost, byť svou podstatou navazují na jiné literární dílo. V České republice bychom dosud nenalezli české, ale ani přeložené publikace o tomto specifickém odvětví spisovatelské tvorby. Kdybychom se chtěli

dopátrat nějakého skutečně vědeckého výzkumu, pravděpodobně bychom museli cestovat do zahraničí, nejlépe do Spojených států amerických, odkud také pochází jediná kniha o fanfikcích, která je dostupná v Národní knihovně v Praze - *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet: new essays*. Daly ji dohromady dvě editorky, Karen Hellekson a Kristina Busse, a vyšla v New Yorku v roce 2006.

Naštěstí si mladá generace vysokoškolských studentů v České republice tohoto fenoménu začala více všímat, a tak v posledních letech vzniklo hned několik bakalářských a diplomových prací, které se více či méně do hloubky, více či méně specificky zaměřují na fanfikce. Nikdo však zřejmě ještě nevzal v potaz možnost, že by se tato ryze amatérská literární tvorba mohla využít i didakticky, v hodinách českého jazyka a literatury – a možná že nejen v nich!

A právě tím se bude zabývat tato diplomová práce, možností využití fanfikcí jako výukového materiálu. Vzhledem k tomu, že každý učitel je jiný a má na své žáky jiné nároky, disponuje vlastními představami a fantazií, nebudou tyto stránky poskytovat schematické pracovní listy a doslovné znění úkolů, ale pouze poukáží na to, že i fanfikce by mohly mít své místo v hodinách připravovaných moderně smýšlejícími učiteli se snahou nejen předat svým žákům vědomosti, ale také je naučit tvořivosti, interpretaci a kritickému myšlení. To vše je pomocí této specifické literární tvorby možné a také existuje vysoká pravděpodobnost, že jakožto literatura hojně rozšířená na internetu je dnešním teenagerům blízká a je pro ně přitažlivá. Možná že se takový učitel i dozví, že se někteří jeho žáci věnují tvorbě i četbě fanfikcí již třeba několik let.

Ovšem k tomu, aby se pedagog mohl chopit této atraktivní možnosti, musí pochopitelně sám být tak trochu odborníkem na fanfikce. Musí vědět, jakých podob mohou nabývat, měl by být obeznámen se speciálními pojmy a žánry, které v rámci této tvorby rozlišujeme, musí vědět, kde tento textový materiál může vůbec nalézt. Proto se v první části této diplomové práce budeme věnovat připomenutí základních pojmů souvisejících s fanfikcemi, ve stručnosti připomeneme jejich historii a aktualizujeme seznam nejčtenějších fenoménů, rozšíříme znalosti o několik dalších termínů a také se zaměříme na několik českých i zahraničních internetových stránek, které mohou sloužit jako zdroj fanfikcí. Často se také budeme odvolávat na naši předešlou práci: *Fanfikce – internetový fenomén literární tvorby* (Auzká, 2016).

Ve druhé části se pak budeme zabývat hlavním výše nastíněným tématem, tedy možnostmi využití této literární tvorby ve výuce českého jazyka a literatury v rámci rozvíjení jednotlivých kompetencí a naplňování potřeb Rámcového vzdělávacího programu. Pokusíme se také naznačit uplatnění fanfikcí i v jiných vyučovacích předmětech, především pak v cizím jazyce a dějepisu.

Ve třetí části rovněž upozorníme i na některá úskalí, jež by mohla být pro učitele překážkou ve výběru a využití textového materiálu z fanfikcí, jelikož jakožto amatérská autorská tvorba mají fanfikce i mnoho nedostatků a rozhodně ne všechny by byly vhodné do výuky na základních a středních školách. Pozornost budeme věnovat hlavně pravopisným chybám a obsahové nepřístupnosti.

Snad není příliš pošetilé se domnívat, že po přečtení této diplomové práce by každý učitel mohl být schopný využít ve vyučovacím procesu obrovský potenciál, který fanfikce, byť je nemůžeme řadit mezi velká a klasická díla české ani světové literatury, nabízejí.

1 FANFIKCE

1.1 DEFINICE A HISTORIE

Abychom vůbec mohli s fanfikcí pracovat, musíme si připomenout, co to vlastně fanfikce je. Jedná se o počestělou verzi původního anglického „fanfiction“, což by se v doslovném překladu dalo nazvat jakousi fanouškovskou beletrií. V anglickém prostředí je možno setkat se i s jinými variantami zápisu: fan fiction, fanfic/fan fic, fic, FF¹.

Jak již bylo psáno v úvodu, fanfikce nejsou středem pozornosti odborného zájmu, a zřejmě také proto dosud nebyla ustálena jednotná oficiální definice. Z názvu je ovšem patrné, že se jedná o výtvor, který vychází z již existujícího díla a který je sepsán právě fanouškem tohoto původního díla². Abychom se mohli bavit o fanfikci, je třeba, aby tento výtvor měl podobu slovesnou, aby se zjednodušeně řečeno jednalo o fanouškovský text. Existují ovšem i jiné podoby těchto výtvorů, například fanart, což je obdoba fanfikce ve výtvarném umění.

Veronika Abbasová ve své diplomové práci vymezuje fanfikci třemi důležitými body, zaprvé skutečností, že se jedná o text, jehož dominantou je silný intertextový vztah k originálnímu dílu, zadruhé faktem, že autoři fanfikcí jsou fanoušci daného fandomu, a zatřetí tím, že tyto texty jsou neautorizované, tzn. nepřinášejí svým autorům žádný zisk³.

Ve výše zmíněné definici padlo slovo „fandom“, které je třeba si také vysvětlit. Fandom je jednoduše subkultura fanoušků, kteří se shromažďují kolem jednoho média⁴. Z toho vyplývá, že fanfikce nemusí mít za svou předlohu pouze literární dílo. Mohou vznikat také ve vztahu k filmům, televizním seriálům, komiksům, asijským mangám (manga = speciální japonský černobílý komiks, jehož obdoby se pod názvy manhwa či manhua objevují také v Severní či Jižní Koreji a také v Číně, především pak v Hong Kongu a na Tchaj-wanu), či dokonce videohrám⁵. Fanfikce tedy mají velmi

---

¹ AUZKÁ, Vendula. *Fanfikce – internetový fenomén literární tvorby*. Plzeň, 2016. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka a literatury, s. 4.

² BRADÁČKOVÁ, Barbora. *Fenomén fanfiction – literatura na internetu*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra české literatury, s. 9.

³ ABBASOVÁ, Veronika. *Fanfikce a intertextualita*. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a literární vědy, s. 16.

⁴ BRADÁČKOVÁ, Barbora. *Fenomén fanfiction – literatura na internetu*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra české literatury, s. 9.

⁵ AUZKÁ, Vendula. *Fanfikce – internetový fenomén literární tvorby*. Plzeň, 2016. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka a literatury, s. 4.

široké pole možností a všímají si jak západních fenoménů, tak i těch východních. Ale o tom až později.

Pro původní originální dílo, na které fanfikce svým obsahem navazuje, se používá označení „kánon“, což je počestělá podoba ze zkratky původního anglického „canonical fictional universe“. Zatímco slovník literární teorie definuje literární kánon jako pomyslný nadhistorický soubor velkých literárních děl⁶, ve vztahu k fanfikcím se toto označení přenáší spíše metaforicky, neboť kánonem se původně označovaly církví schválené knihy, které tvořily Písmo. Kánon pro fanfikce znamená v přeneseném smyslu totéž – původní autorské „schválené“ literární či jiné dílo, zatímco fanouškovská tvorba by s trochou nadsázky mohla vstupovat do role apokryfní látky v církevním prostředí.

Co se fanfikcí týče, samozřejmě vyvstává otázka, zda je jejich tvorba vůbec legální, neboť autorský zákon České republiky zaručuje autorovi nedotknutelnost jeho díla, právo udělit svolení ke změně či zásahu do tohoto díla, a je-li toto dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím jeho hodnotu⁷. Autoři fanfikcí samozřejmě ve většině případů nechtějí svou tvorbou originální předlohu nijak poškodit, a jak již bylo zmíněno výše, nevyužívají fanfikce jako zdroj zisku. Právě z tohoto důvodu nebývají tito fanoušci nijak trestně postihováni, ačkoliv nemůžeme tvrdit, že by v průběhu doby nedošlo nikdy k žádným právním sporům souvisejícím s fanfikcemi.

Pro účely této diplomové práce však přenecháme právní hledisko raději odborníkům a spíše budeme zastánci názoru, že fanfikce svému kánonu ani jeho autorovi nijak neškodí – naopak, čím oblíbenější fandom, tím více fanouškovských děl na něj vzniká, a zpětně pak znovu zvyšují oblíbenost onoho fandomu, jedná se tedy o jakýsi cyklus popularity.

Masovou záležitostí se fanfikce staly především několik let po rozšíření internetové sítě, která umožnila jejich hromadné sdílení na webových stránkách. Jejich historie ale sahá mnohem dál. Ačkoliv není tajemstvím, že již v dávných dobách středověku byly při opisování nejrůznějších děl v kláštorech některé pasáže a texty pozměňovány, nelze zřejmě takovéto úpravy nazývat fanfikcemi. Nejspíše historicky první doloženou fanfikcí byla neautorizovaná pokračování navazující na novelu

---

⁶ MÜLLER, Richard a Pavel ŠIDÁK, ed. *Slovník novější literární teorie: glosář pojmů*. Praha: Academia, 2012. Literární řada, s. 284.

⁷ Autorský zákon, 121/2000 Sb., oddíl 2, paragraf 11, písmeno 3.

Pamela; or, Virtue Rewarded, již napsal Samuel Richardson a která vyšla v roce 1740. Podobná fanouškovská díla pak vznikala také ve vztahu ke knihám Charlotte Brontëové, Jane Austenové nebo Arthura Conana Doylea, můžeme tedy směle tvrdit, že fanfikce mají více než stoletou tradici.

Později ve 20. století začaly vznikat doslova fanouškovské časopisy nazývané *fanziny*, jejichž počátek můžeme datovat zhruba do 30. let. V těchto fanzinech byly samozřejmě publikovány také fanfikce, ale přesto trvalo ještě dalších 30 let, než se objevila tato tvorba přibližně ve stejné podobě, jako ji známe dnes. Rozkvět fanfikcí tedy začíná v 60. a 70. letech 20. století⁸. O opravdovém boomu však pravděpodobně můžeme mluvit právě s příchodem internetu, kdy se možnosti četby fanfikcí velice zjednodušily a vzhledem k propojení světa počítačovou sítí si lidé mohou přečíst i tvorbu fanoušků ze vzdáleného zahraničí. Karolína Krůpová se tak dokonce nebojí ve své bakalářské práci rozdělit historii fanfikcí na dvě éry: fanfikce před dobou internetu a fanfikce v době internetu⁹.

Internet zajistil lidem nejen snadný přístup k této specifické literární tvorbě a její jednoduché sdílení, ale zároveň poskytuje autorům anonymitu, možnost vystupovat pod přezdívkami, které si sami zvolí. Tím zbavuje lidi ostychu, což může být na jedné straně užitečné u těch osobností, které by se styděly uveřejňovat tvorbu pod svým vlastním jménem, ale na druhé straně tím také zbavuje zábran ty, jejichž fanfikce mohou svým obsahem hraničit se zákonem.

V každém případě je tato fanouškovská tvorba v současné době velmi rozšířenou záležitostí jak v rámci jednotlivých států, tak i na poli mezinárodním. Existují stránky ryze českého charakteru, kde čeští fanoušci píší a sdílejí své fanfikce, ale zároveň je mnoho webů, které slouží jako úložiště fanfikcí pro autory ze všech koutů světa. Většinou se jedná o původem anglické či americké stránky, které však svou popularitou a rozmanitostí spisovatelů i fandumů dávno překonaly hranice svého státu. O takových bude řeč ještě později.

---

⁸ LEE, A. *Time Travelling with fanfic writers: Understanding fan culture through repeated online interviews*. Participations. Journal of Audience and Reception Studies. Pennsylvania: University of Pennsylvania, 2011, vol. 8, no. 1, 247.

⁹ KRŮPOVÁ, Karolína. *Fanfiction as a New Phenomenon of Mass Reading Culture: The Twilight Novel Series*. Zlín, 2017. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav moderních jazyků a literatur, s. 15.

1.2 AKTUALIZACE FANDOMŮ

Není žádným tajemstvím, že v průběhu let se mění popularita jednotlivých autorů, tak tomu bylo již od samých počátků literatury. I v dnešní době přicházejí nejrůznější fenomény, na určitý čas se drží „v módě“ a po několika letech zase odeznívají, přičemž za sebou zanechávají větší či menší skupiny fanoušků. Tyto fandomy se pak stávají živnou půdou pro tvorbu fanfikcí, a proto bychom se měli alespoň ve stručnosti zmínit, jestli (případně jak) se nejoblíbenější fenomény změnilo od doby vzniku naší bakalářské práce.

Zatímco v 60. letech 20. století vyrůstaly fanfikce především z originálních příběhů sepsaných fanoušky tehdy oblíbeného seriálu *Star Trek*¹⁰, dnes už najdeme tuto tvorbu prakticky na kteroukoliv populární knihu, seriál, komiks nebo videohru. *Star Trek* si udržel svou pozici poměrně dlouho, dokonce až do doby internetu. I dnes najdeme na jednom z největších internetových úložišť fanfikcí téměř čtyři tisíce příběhů k tomuto fandomu. Jedná se o americký sci-fi televizní seriál, jehož děj je zasazen do let 2266–2269. Jeho autorem je Gene Roddenberry a celkem bylo natočeno 80 dílů ve třech řadách. Fikční svět *Star Treku* byl tak oblíbený, že v následujících desetiletích dal vzniknout několika dalším seriálům, filmům, románům, videohrám a jiným odvozeným dílům – mimo jiné pochopitelně fanfikcím.

Samozřejmě že v této kapitole bychom měli hovořit především o nejnovějších fenoménech, o těch, které pravděpodobně budou nejvíce zajímat žáky, pro něž budeme vybírat fanfikce, přesto považujeme za důležité alespoň takto zmínit počátky novodobé fanouškovské tvorby. Koneckonců není pochyb o tom, že i dnes přežívá určitá komunita fanů¹¹ *Star Treku*.

Je zvláštní, že v dnešním hektickém světě, kdy se popularita mění téměř každých pár měsíců, v něčem zůstávají fanfikce poněkud konzervativní. Již v předcházející práci jsme zmiňovali fandom *Harryho Pottera*, jakožto vedoucí co do počtu vznikajících fanfikcí. Joanne Rowlingové se podařilo vytvořit fikční svět tak propracovaný a impozantní, že ho můžeme téměř srovnat s oblíbeností fikčního světa *Star Treku*. Pochopitelně že i sedm knih o dobrodružstvích mladého čaroděje *Harryho Pottera* zaznamenalo před několika lety určitý útlum, ovšem jejich popularita znovu

---

¹⁰ BERKOWITZ, D. E. Framing the Future of Fanfiction: How The New York Time's Portrayal of a Youth Media Subculture Influences Beliefs about Media Literacy Education. *Journal of Media Literacy Education*. Montclair: National Association for Media Literacy Education, 2012, vol. 4, no. 3, 199.

¹¹ Fanů = fanoušků.

vzrostla poté, co do kin v listopadu 2016 vstoupil film *Fantastická zvířata a kde je najít* od režiséra Davida Yatese, natočený právě podle předlohy J. K. Rowlingové.

Autorka světoznámého Harryho s jizvou na čele k původní sérii totiž vydala několik doplňkových knih, například *Famfrpál v průběhu věků* (2001), *Bajky barda Beedleho* (2008) a *Fantastická zvířata a kde je najít* (2001). Všechno jsou to publikace, které mají svůj základ jako fiktivní knihy v sérii Harryho Pottera, a později byly skutečně vydány. Poslední ze jmenovaných se pak stala předlohou pro zmiňovaný film Davida Yatese, k němuž byl o půl roku později vydán scénář pod názvem *Fantastická zvířata a kde je najít – původní scénář* (2017). Film, stejně tak jako kniha, okamžitě slavil úspěch a v současné době se pracuje na několika navazujících snímcích, jež jsou prozatím plánovány na roky 2018 a 2020.

Strhující příběh Mloka Scamandera ve Fantastických zvířatech, jejichž děj se odehrává zhruba 70 let před fiktivním narozením Harryho Pottera (první díl datujeme do doby podzimu 1926), však nejsou jediným lákadlem, které v posledních několika letech natolik oživilo tento potterovský fandom. Zatímco v souvislosti s Fantastickými zvířaty můžeme hovořit o jakémisi prequelu¹², zcela opačně je tomu u dramatu *Harry Potter a prokleté dítě*. V tomto případě se jedná o britskou divadelní hru, opět od autorky Joanne Rowlingové. Tato hra měla svou premiéru 30. července 2016 v londýnském Palace Theatre.

Harry Potter a prokleté dítě můžeme považovat za sequel¹³, neboť příběh knihy se točí kolem nejmladší generace potterovské série, tedy kolem potomků Harryho Pottera a Ginny Weasleyové, Ronalda Weasleyho a Hermiony Grangerové a Draca Malfoye a Astorie Greengrassové. Toto dílo se liší od klasického stylu prózy, jež připomíná přirozený způsob hovoru¹⁴, právě tím, že se jedná o dramatický text. Rowlingová údajně sama prohlásila, že Harry Potter kdysi vrátil děti ke knize – kéž by je nyní přivedl do divadla.

Zda se toto přání autorce splní, to zatím není jisté, ovšem faktem zůstává, že „osmý díl“ Harryho Pottera překonal ve Spojených státech dosavadní rekord v počtu

---

¹² Prequel je označení pro umělecké dílo, jehož děj předchází v dějové chronologii příběhu dříve uveřejněného díla.

¹³ Sequel je opakem prequelu, jedná se o umělecké dílo, které časově zařazujeme za původní příběh, na nějž může, ale také nemusí navazovat.

¹⁴ BERÁNKOVÁ, Eva a Ladislava LEDERBUCHOVÁ. Trocha literární teorie: příručka pro literární výchovu žáků 6.-9. ročníků základních škol a nižších ročníků víceletých gymnázií. Praha: Fortuna, 1999, s 31.

objednávek¹⁵. Je možné, že tak dnešní mládež znovu nalezne zalíbení v dramatu, které dosud stálo v popularitě poněkud stranou, jisté ovšem je, že celé „znovuzrození“ Harryho Pottera mělo příznivý vliv na fanoušky tohoto fandumu, a tedy samozřejmě i na fanfikce. Tato sága o mladém čaroději s jizvou si díky novinkám v kouzelnickém světě stále udržuje čelní místo co do oblíbenosti a počtu vznikajících fanfikcí.

V naší předešlé práci jsme zmiňovali i další slavné fantasy dílo, jehož uvedení do kin se prakticky překrývalo s boomem Harryho Pottera. Jedná se o *Pána prstenů* od autora Johna Ronalda Reuela Tolkiena. Rovněž tento fandom zažil před několika lety své vzkříšení, a to skrze trilogii Petera Jacksona, který se po úspěšném zrežirování Pána prstenů v letech 2001–2003 pustil do filmové adaptace Tolkienova prequelu *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky*. Je zvláštní, že ačkoliv snímky s premiérami v letech 2012, 2013 a 2014 zaznamenaly rovněž obrovský úspěch, počet fanfikcí a popularita fandumu nedosáhla úrovně potterovského nadšení. Třebaže se objevily nové fanouškovské příběhy, ne v takovém rozsahu, jako tomu bylo u fikčního kouzelnického světa Rowlingové.

Hysterie teenagerského (pověštinou dívčího) zájmu poněkud pohasla u další světoznámé série románů, kterou můžeme hledat pod názvem *Stmívání*, respektive *The Twilight saga*. Tato tetralogie vycházela v letech 2005-2008 a zahrnovala tyto tituly: *Stmívání*, *Nový měsíc*, *Zatmění*, *Rozbřesk*. Jejich autorkou je americká spisovatelka Stephenie Meyerová a knihy se svého času staly bestsellerem, k jehož popularitě nemálo přispělo také zrežirování všech čtyř románů několika režiséry, s hlavními rolmi zahranými Kristen Stewartovou a Robertem Pattinsonem. Dílo bychom opět mohli řadit mezi fantasy, neboť všechny knihy (i filmy) z této série zahrnují nadpřirozené prvky jako upíry nebo vlkodlaky¹⁶.

Je ovšem nutno konstatovat, že ačkoliv móda *Stmívání* byla masivní a dlouhotrvající, v dnešní době se tento fenomén utlumil, a přestože fanfikce z tohoto prostředí bychom stále na internetu našli, neobjevují se již v takové míře jako před několika lety. Je možné, že by se vlna oblíbenosti opět zvedla, pokud by byla vydána

---

¹⁵ Hrz. Osmý Harry Potter trhá rekordy. Tolik objednávek na knihu USA nepamatují skoro 10 let. *Magazín.aktualne.cz*. [online]. 26.7.2016 [cit. 2017-09-26]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/osmy-harry-potter-trha-rekordy-tolik-objednavek-na-knihu-usa/r~d54d60d2530a11e6a3e5002590604f2e/>.

¹⁶ KRŮPOVÁ, Karolína. *Fanfiction as a New Phenomenon of Mass Reading Culture: The Twilight Novel Series*. Zlín, 2017. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav moderních jazyků a literatur, s. 21.

nová kniha, což není nereálné vzhledem k tomu, že Meyerová dva roky po publikování posledního dílu tetralogie vydala novelu k dílu Zatmění s názvem *Krátký druhý život Bree Tannerové*. Jedná se o rozpracování příběhu jedné z vedlejších postav v knize, což je přesně způsob, jakým velmi často fungují i fanfikce. Prozatím však nadšení ohledně Stmívání do velké míry vyprchalo.

Na začátku této kapitoly však byla přislíbena aktualizace novodobých fenoménů – a přitom se zde stále zaměřujeme na tituly, jichž jsme si všímali již v předešlé práci. Pojďme se tedy skutečně podívat na fandomy, které v současné době zajímají vedle Harryho Pottera fanfikce nejvíce.

Především se jedná o anglo-americký fantasy seriál s názvem *Hra o trůny*, jehož předlohou je neméně oblíbená sága románů *Píseň ledu a ohně* od amerického spisovatele George R. R. Martina. Tento fandom nabýval svého čelního místa postupně. Zatímco knihy byly v Americe vydávány už od roku 1996 (u nás od roku 2000), skutečnou vlnu popularity spustilo až jejich seriálové zpracování. Celosvětová premiéra proběhla v dubnu 2011 a do současné doby je natočeno a odvysíláno 7 sérií, prvních šest po deseti epizodách, poslední, sedmá série pouze po sedmi epizodách. Tvůrci seriálu jsou David Benioff a D. B. Weiss, kteří při natáčení spolupracují i s autorem románů.

Seriál, stejně tak jako knižní sága, jsou dosud nedokončené. *Píseň ledu a ohně* sestává prozatím z pěti následujících titulů: *Hra o trůny* (podle této první knihy je pojmenován i seriál), *Střet králů*, *Bouře mečů*, *Hostina pro vrány*, *Tanec s draky*. Přípravovány jsou dvě další knihy, *Vichry zimy* a *Sen o jaru*, jímž by měla série končit. U seriálu na druhé straně probíhá natáčení 8. série, která by měla být závěrečná a datum její premiéry není prozatím pevně stanoveno, pravděpodobně se jí fanoušci dočkají až v roce 2019, přestože se spekuluje již i o létu 2018.

Sága (knižní i seriálová) je oblíbena především pro své komplexně prokreslené postavy, náhlé a často velmi brutální zvraty a politické intriky¹⁷. Charaktery zde nejsou schematicky rozdělené na kladné a záporné, většinou mají hloubkově propracovanou psychologii a vyvíjejí se v průběhu děje – dle Daniely Hodrové bychom je nejspíše řadili do kategorie „postav-hypotéz“. Příběh celé dosud vydané

---

¹⁷ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Píseň ledu a ohně* [online]. 4.10.2017 [cit. 2017-10-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=P%C3%ADse%C5%88_ledu_a_ohn%C4%9B&oldid=15404644.

série je velmi spletitý a složitý, ústředním symbolem této ságy se stal Železný trůn, jakožto trůn krále/královny Sedmi království Západozemí. Většina děje se točí kolem občanské války, jejíž účastníci soupeří právě o vládu v této zemi, postupně však na důležitosti začínají nabývat i magické a nadpřirozené prvky, díky kterým se také romány i seriál řadí do žánru fantasy.

O obrovské popularitě svědčí nejen stále narůstající počet fanoušků, ale také řada parodických videí či komiksů a samozřejmě masové rozšíření fanfikcí s tímto kánonem. Iveta Dunčová prováděla v rámci své diplomové práce výzkum související s českými autorkami fanfikcí, které se shodovaly, že Hra o trůny pro ně má v současné době jedno z výhradních postavení, což lze spojit zejména s neukončeností originálního díla (takové ságy totiž poskytují pro fantazii fanoušků ještě širší možnosti, které následně mohou promítnout do fanfikcí, aniž by záleželo na tom, zda se jejich případné verze zakončení splní, či nikoliv). Fandom Hry o trůny se tedy stále nachází ve své vrcholné fázi a nadále přitahuje další fanoušky¹⁸. Tento fenomén má navíc velkou šanci si svou popularitu ještě pár let udržet, minimálně do té doby, než budou vydány poslední romány ze série. To je prozatím stále v nedohlednu.

Otázkou samozřejmě zůstává, zda je tento seriál opravdu vhodný pro teenagery, respektive děti na základních školách. Přestože v jistých ohledech má dnešní mládež (zejména kvůli příliš snadné dostupnosti pornografie) leckdy široké znalosti v poněkud choulostivých oblastech, pravděpodobně by Hra o trůny, v níž se často objevují zcela explicitní sexuální scény, nebyla příliš výchovným materiálem. A nejedná se pouze o otázku erotiky, dalším velkým problémem by mohla být přílišná brutalita mnohých scén, která se neštítí násilí všeho druhu. Je proto na samotném učiteli, zda dokáže najít jakousi rovnováhu mezi didakticky vhodným materiálem a tím, co jeho žáky baví a přitahuje. V případě fanfikcí to není nemožné, neboť je to koneckonců právě pedagog, který do své hodiny bude vybírat text – pochopitelně takový, v němž budou tyto prvky (brutalita, sex) eliminovány či dostatečně potlačeny, a přitom se stále bude zabírat fenoménem, který je pro jeho žáky populární.

V definici fanfikce jsme uváděli, že předlohou pro tuto fanouškovskou tvorbu mohou být i počítačové hry. A právě z těchto her vyrostl další silný fenomén, který deset let od svého vzniku nabral na popularitě. Jedná se o historicko-akční sérii

---

¹⁸ DUNČOVÁ, Iveta. Fanfiction na téma Game of Thrones v českém prostředí. Olomouc, 2016. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky, s. 38.

s názvem *Assassin's Creed*, která je od roku 2007 vydávaná firmou Ubisoft Entertainment. Nejnovější hra z této série, v pořadí již desátá, byla vydána v říjnu 2017. Ústředním tématem celé série je nikdy nekončící boj mezi asasíny¹⁹ a templáři, zajímavé ovšem je, že se tento boj odehrává v nejrůznějších časových obdobích, a to i navzdory historické logice. Zatímco sekta asasínů vznikla kolem roku 1080 a zanikla vyvrácením Mongoly zhruba o dvě století později, křesťanský rytířský Řád templářů byl založen ve 12. století a zrušen roku 1312. Hry však situují své příběhy i do historických etap, jakými jsou například pirátské akce na počátku 18. století, americká válka za nezávislost, viktoriánská Anglie, či dokonce Ptolemaiovský Egypt.

Navzdory zdánlivé nelogičnosti si tyto hry snad právě svým autentickým, různorodým a přitažlivým historickým prostředím získaly značnou oblibu fanoušků a anglický spisovatel Anton Gill (pseudonym Oliver Bowden) dokonce s předlohou této série napsal stejnojmennou osmidílnou sbírku románů, z nichž poslední vyšel v roce 2016. Rovněž autoři fanfikcí začali tomuto fenoménu propadat – na jedné z největších mezinárodních stránek sloužících jako úložiště fanfikcí bychom v současné době mohli najít přes dvanáct set příběhů s touto tematikou.

Podobně jako v naší minulé práci považujeme za důležité upozornit také na to, že zatímco výše jsme se nyní věnovali fantasy fenoménům „západního“ světa, neméně oblíbené jsou pro autory fanfikcí také východní asijské fenomény. O jejich stále sílící popularitě v České republice svědčí mimo jiné například narůstající počet akcí, tzv. conů, na kterých se scházejí fanoušci stejného zaměření. Historicky nejstarší z nich je pravidelně se konající Animefest, který probíhá v Brně každý květen od roku 2004, kdy jej navštívilo přes 200 diváků (v roce 2016 to bylo již přes 4 300 lidí!). O rok později následoval Advik, nyní opět každoročně (obvykle v červenci) pořádaný festival, pro změnu ovšem pražský. Praha se dále stala místem, kde se konají i další podobné akce – Akicon (od roku 2006) a NatsuCon (od roku 2013).

Je tedy vidět, že východní kultura je mezi mladou generací rovněž oblíbena v nemalém zastoupení, což se odráží i ve fanfikcích. Prozatím neexistuje žádná studie, která by to potvrdila, či vyvrátila, přesto je možné se domnívat, že je fanouškovská tvorba rozdělena zhruba půl na půl – na fanfikce s tematikou západních fenoménů a na fanfikce s tematikou východních fenoménů.

---

¹⁹ Asasíni byli členy náboženské sekty vycházející ze šíitské tradice islámu.

Pokud bychom chtěli aktualizovat seznam současných nejoblíbenějších mang a anime (anime = asijský, nejčastěji japonský animovaný seriál vznikající většinou jako adaptace původní mangy), narazili bychom na jistý problém. Zatímco v naší předešlé práci jsme zmiňovali tři nejosobnější – Naruto, Death Note a Bleach, nyní je třeba si uvědomit jistou změnu.

V době největší slávy *Naruta* (případně *Naruta: Shippūdenu*), animované adaptace mangy, jejímž autorem je Kishimoto Masashi, znal tento seriál a komiks prakticky každý otaku²⁰ fanoušek na světě. Dodnes tvoří narutovské fanfikce největší procento tvorby s touto tematikou a tento fandom je stále živý, přesto v posledních letech již zaznamenal jistý útlum. Můžeme říci, že tomu tak bylo ještě před ukončením celé mangy sedmistou kapitolou v roce 2014. Anime pak vycházelo ještě do března roku 2017, čímž celá série *Naruta* skončila. V současné době vychází její pokračování v podobě příběhů nové generace s názvem *Boruto* (jedná se o postavu Narutova syna), kterou tvoří opět manga a anime. Jedná se tedy o podobný krok, který v nedávné době učinila Rowlingová s dramatem *Harry Potter a prokleté dítě*, v případě *Naruta* však nedošlo k tak masivnímu opětovnému návratu fanoušků.

Nepopíratelným faktem ovšem zůstává, že v případě *Naruta* se jednalo skutečně o masový celosvětový fenomén, který sdružoval příznivce japonské kultury po mnoho let. Přestože jsme v naší předešlé práci zmiňovali i další „velká“ anime, narutovskému fandomu se vyrovnat nemohly. To je také problém, který nám brání v aktualizaci těchto fenoménů. Otaku fanoušci, jejichž původní zájem se točil především kolem *Naruta*, se rozptýlili do velkého množství „drobnějších“ fandomů, které však prozatím nejsou schopny dosáhnout bývalé narutovské slávy. Kromě již zmíněných v této i předešlé práci (*Death Note*, *Bleach*, *One Piece*, *Fairy Tail*) jsou to například *Fullmetal Alchemist*, *Kuroshitsuji*, *Blood/Blood+*, *Ao no Exorcist*, *Durarara*, *Free!*, *Vampire Knight*, *Inuyasha* a další.

Pokud jsme u západních fenoménů zmiňovali počítačové hry *Assassin's Creed*, pak by nepochybně stálo za to zmínit se ještě o japonských počítačových hrách *Final Fantasy*, což je série, kterou vytvořil Hironobu Sakaguchi a která se rovněž stala velice populární. Dokonce natolik, že na její motivy bylo vytvořeno několik filmů a také anime s názvem *Final Fantasy VII: LAST ORDER*. Fanfikce s touto tematikou tvoří

---

²⁰ Otaku = fanoušek asijské mangy a anime.

nezanedbatelnou část jednoho z největších mezinárodních úložišť fanouškovské tvorby vůbec.

Tím bychom tedy mohli uzavřít tuto kapitolu s myšlenkou, že jsme snad poskytli dostatečný vhled do současných populárních fenoménů fanfikcí, ačkoliv je jasné, že jejich případný výběr do škol bude především záviset na zájmu jednotlivých tříd.

1.3 SLOVNÍČEK FANFIKČÍ

Jak jsme psali již v úvodu této práce, k tomu, aby učitel mohl s fanfikcemi pracovat v rámci svých hodin, by měl být obeznámen s podobami, jakých může tato literární tvorba nabývat, měl by znát jejich specifické žánry a zákonitosti, svébytnou terminologii a pochopitelně by měl vědět, kde takové texty hledat. Poslednímu zmíněnému se budeme věnovat v následující kapitole, nyní se však budeme zabývat sestavením slovníčku, v němž si připomeneme pojmy, se kterými jsme se seznámili již v rámci naší předešlé práce, ale zároveň si v mnohém rozšíříme obzory zejména v oblasti specifických žánrů, jež se vyvinuly pouze v okruhu fanouškovské tvorby.

Měli bychom mít na paměti, že fanfikce jsou stále oblastí opomíjenou literárními vědci a v České republice se jimi nikdo příliš odborně nezabývá. Proto naprostá většina její terminologie zůstává v původním anglickém znění, kterému rozumí široká mezinárodní veřejnost fanoušků, a do češtiny se tyto pojmy obvykle nepřekládají. I v našem slovníčku tedy zůstanou bez českého překladu, neboť právě v této podobě se s nimi můžeme setkat i na českých stránkách, kde se shromažďují fanfikce.

Jelikož bychom některé termíny těžko zařazovali do kategorií (př. žánr fanfikcí), budeme náš slovníček sestavovat čistě abecedně, aniž bychom v něm dělali další okruhy. Samozřejmě že oblast fanfikcí je velice dynamická a neustále se rozvíjí – kdybychom měli zachytit a vysvětlit všechny pojmy, které s touto fanouškovskou tvorbou souvisejí, vydalo by to nejspíše na samostatnou práci, vybereme proto pouze ty, které jsou s fanfikcemi spjaté co nejúžeji, a vynecháme termíny hodící se spíše k oblasti samotného fandomu, jež mohou zahrnovat například *cosplay*, tzn. výroba přesné kopie oblečení (kostýmu) některé z postav sledovaného anime, přičemž

v těchto cosplayích obvykle fanoušci navštěvují cony (u nás např. Animefest, Advik apod.).

ANGST – Tento termín se používá pro takovou fanfikci, v níž se obvykle hlavní postava vyrovnává s nějakými emocionálními extrémami či psychickými problémy. Není ještě tak temná jako darkfiction, ale mívá depresivní ladění a může se zabývat dokonce i takovými vážnými tématy, jako je například sebevražda. V posměšném slangu mezi fanoušky se také tento výraz může použít pro takovou fanfikci, v níž jednání postavy čtenáři připomíná pubertální náladovost a podrážděnost. V českém prostředí se s tímto označením setkáváme jen výjimečně, skoro vůbec, ale na mezinárodním poli je to velmi oblíbený a svébytný žánr fanfikcí.

AU – Tato zkratka se používá pro termín „Alternate Universe“. Kdybychom si toto spojení slov přeložili jako „alternativní vesmír“, vyplývá z něj jednoduché vysvětlení. Fanfikce označené těmito dvěma písmeny předem upozorňují na velké změny oproti své předloze, oproti originálnímu dílu. Velmi oblíbeným postupem v tomto případě je doslovná změna vesmíru, respektive světa, například umístění postav z původní fantasy knihy do zcela obyčejné všední reality. Pro české prostředí je toto velmi typické, například české narutovské fanfikce často umísťují postavy z „ninjovského“ světa do toho našeho. Tyto změny se však nemusejí týkat pouze prostředí, mohou to být také velmi radikální změny v originálním příběhu, například zabití hlavní postavy, případně si představme fanfikci, v níž by naopak rodiče Harryho Pottera nebyli zavražděni Voldemortem, ale zůstali by naživu. AU silně mění okolnosti svého kánonu, bývají však poměrně oblíbené, protože mohou nabízet jiný pohled, jinou variantu příběhu. Jak jsme již naznačili výše, s touto zkratkou se na rozdíl od angstu můžeme hojně setkat i v českém prostředí fanfikce.

BADFIC – Jednoduché označení pro opravdu velmi špatně napsanou fanfikci. Můžeme v zásadě rozlišovat dva typy, jedním z nich je fanfikce, která je tímto způsobem napsaná zcela záměrně, buď s pokusem o vtip, což ovšem v takových případech bývá zřídka úspěšné²¹, anebo ve snaze skutečně vzbudit ve čtenářích negativní emoce, ideálně je vtáhnout do internetové hádky tím, že takovému způsobem dehonestují jejich oblíbený fandom. Tuto formu můžeme také nazývat trollfic (výše popsanému chování se v internetovém slangu říká „trollení“).

---

²¹ The language of fandom. *Ainself* [online]. 3.1.2006 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z: http://www.ainself.net/irony/get_medieval/fandomvocab.htm.

BETA READER – Podobně jako „beta“ označuje v pořadí druhé písmeno v řecké abecedě, tak beta reader se používá jako označení osoby, která čte fanfikci jako druhá v pořadí, ještě před jejím zveřejněním na internetovém webu. Není to však ledajaká pozice. Beta reader působí zároveň jako korektor, případně editor (v době před masovým rozšířením fanfikcí na internetu byli beta readerové pravděpodobně editoři určitých fanzinů²²). Je to první kritik, ačkoliv musíme mít na paměti, že se stále pohybujeme ve sféře ryze amatérské literární tvorby – a tedy ani beta reader obvykle nemívá jazykovědné vzdělání, ale je schopen poskytnout autorovi fanfikce zpětnou vazbu a případné návrhy pro zlepšení po všech stránkách příběhu, ať už se jedná o narativní rovinu a charakterizaci, gramatiku nebo pravopis²³. Pochopitelně ne každý autor fanfikce mívá svého beta readera, spíše se jedná o menšinovou záležitost, avšak je-li beta reader přítomen a skutečně odvádí svou práci, pak to zvyšuje kvalitu uveřejňovaných fanfikcí. Obvykle se beta reader „rekrutuje“ ze čtenářské obce autora fanfikcí a nezřídka i on sám bývá tvůrcem tohoto specifického odvětví literatury, což dokazuje přátelské sepětí ve fanouškovských komunitách. Důležité je vědět, že beta reader podobně jako autor fanfikcí nebývá nijak finančně odměňován, jeho služby jsou založeny čistě na dobrovolnosti²⁴.

CANON – Tento termín jsme si vysvětlovali již v první kapitole, jednoduše bychom mohli připomenout, že „kánon“ je v případě fanfikcí originální dílo (literární či jiné), na němž fanfikce zakládá svou existenci, z něhož si půjčuje postavy, prostředí a případně i zápletky, okolnosti aj. Je to tedy materiál, kolem kterého se sdružuje fandom, jež nezřídka vytváří fanfikce.

CROSSOVER – V tomto případě se jedná o velice zajímavý jev, kdy se v jedné fanfikci setkávají postavy či prostředí hned z několika (minimálně a nejčastěji však ze dvou) různých originálních předloh. Takové fanfikce mívají velký potenciál a mohou být buď velice dobré, anebo nesnesitelně špatné, to vše v závislosti na tom, jak dobře se autorovi takového příběhu podaří vybalancovat spojení mezi oběma kánony²⁵. Je-li taková fanfikce napsaná kvalitně a je-li její čtenář zároveň fanoušek obou zkřížených

---

²² *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet: new essays*. London: McFarland, 2006, s. 172.

²³ *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet: new essays*. London: McFarland, 2006, s. 174.

²⁴ *Fan fiction and fan communities in the age of the Internet: new essays*. London: McFarland, 2006, s. 177.

²⁵ The language of fandom. *Ainself* [online]. 3.1.2006 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z: http://www.ainself.net/irony/get_medieval/fandomvocab.htm.

světů, pak je jeho potěšení z četby dvojnásobné a navíc si „své“ postavy užije v neobvyklých setkáních, která mohou skrývat i humorné zápletky. Pochopitelně že spojením originálních předloh je na čtenáře kladen větší nárok, neboť takovou fanfikci může ocenit právě jen při dobré znalosti obou (či vícero) kánonů. Crossovery bývají náročné i pro autory fanfikcí, proto se například v českém prostředí neobjevují příliš masově, ale můžeme se s nimi setkat v menší míře i na naší scéně.

DARKFIC - Jedná se o fanfikci s nejčastěji temným, ponurým příběhem, který může zahrnovat takové věci, jako je smrt, násilí, zrada nebo ztráta. Také se pod tímto žánrem může skrývat děj, během něhož se hlavní kladná postava obrátí ke zlu či začne jednat agresivně²⁶. Je to tedy mnohem temnější odrůda angstu, která může mít až nádech hororu a psychologicky bývá velmi propracovaná tak, aby ve čtenáři zanechala co nejhlubší dojem a vzbudila negativní emoce (ne však s cílem provokovat jako u jistého typu badfic). Takovéto pochmurné čtení se pochopitelně velmi často objevuje v návaznosti na originální díla, která už svým původním příběhem k podobné tvorbě vybízejí, například nešťastným koncem, anebo se také v těchto fanfikcích mohou autoři soustředit na zápornou či nějakým způsobem psychicky poznamenanou postavu z kánonu.

DOUJINSHI / DOUJIN – Tento termín nesouvisí přímo s literární tvorbou fanfikcí, ale uvádíme jej pro zajímavost, jakých podob mohou fanfikce také nabývat. V tomto případě se nejedná o literární text, ale o kreslenou podobu fanfikce, nikoliv však ve formě obrázku (fanart), nýbrž komiksu. Tento termín pochází z Japonska, neboť doujiny vznikaly původně jako komiksová podoba fanfikce ve vztahu k japonským mangám. Doujinshi jsou výjimečné ještě něčím jiným – na rozdíl od veškeré ostatní tvorby fanfikcí je v Japonsku zcela legální tyto komiksy prodávat, jejich autoři na nich tedy mohou finančně vydělávat.

DRABBLE – Drabble je speciální žánr fanfikce, který má krátký rozsah přesně omezený počtem slov. V základu jich bývá přesně sto, ale někdy se můžeme setkat i s o něco delšími drabble, například o dvou stech slovech, záleží, jak drabble autor fanfikce pojme. Ze zásady jsou to však kratičké příběhy, které mohou být buď silně vypointované, humorné, či naopak mohou mít podobu třeba úvahy. Vždy však mají pevně stanovený počet slov, který se zaokrouhluje obvykle na stovky. Bývají pro svůj

---

²⁶ RosiePosieRW. Fanfiction Terminology Dictionary. *fanfiction.net*. [online]. 15.6.2014 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z: <https://www.fanfiction.net/topic/44309/112420890/Fanfiction-Terminology-Dictionary>.

krátký rozsah a obvyčejně kvalitní obsah velice oblíbené, ačkoliv pro autora může omezení představovat větší obtížnost.

FEMSLASH / FEMMESLASH – Povídky označené tímto termínem obsahují homosexuální, respektive lesbický pár. Jedná se o ženskou verzi slashe, který se naopak zabývá mužskými homosexuálními vztahy. Jak v případě femslashe, tak v případě slashe se těmito pojmy obvykle označují fanfikce, jež vznikají na originální díla „západního“ světa. V oblasti asijské pro tyto fanfikce najdeme jiné termíny.

FLUFF – Fluff je hřejivý žánr fanfikce, svým způsobem jej můžeme nazvat opakem angstu a darkficu. Obvykle nemusí obsahovat žádný hlubokomyslný příběh, důležité je, že se soustředí na pozitivní emoce, varuje se jakýchkoliv úzkostlivých nálad a čtenáře metaforicky pohladí po duši. Často může sklouzávat do podoby kliše nebo laskavých romantických příběhů, ale podobně jako většina kliše bývají tyto fanfikce mezi fanoušky velice oblíbené, neboť nad nimi nemusejí příliš přemýšlet. Na české scéně se s označením „fluff“ setkáváme spíše výjimečně, ale na mezinárodních stránkách s fanfikcemi je to běžný a hojně používaný termín.

GENFIC / GEN – Tento pojem vznikl zkrácením termínu „general fiction“ a označujeme jím takové fanfikce, které do svého příběhu nevkládají žádný romantický podtext, respektive nesoustředí se na žádný sexuální vztah mezi mužem a ženou, případně mezi mužem a mužem či ženou a ženou. Do tohoto termínu spadají také fanfikce, které nemůžeme blíže zařadit do žádného specifitějšího žánru, ale každopádně jsou to vždy příběhy, které postrádají romantické zápletky a sexuální scény.

HET – Touto zkratkou se jednoduše označují fanfikce, které se soustředí na nějaký heterosexuální pár. Het je přímým opakem slashe a femslashe (případně jejich synonym v japonské terminologii) a může obsahovat i explicitní sexuální scény, není to však pravidlem. Romantický vztah mezi dvěma příslušníky opačného pohlaví nemusí nutně obsahovat páry, které vznikly v originálním díle, ale naopak to mohou být i dvojice zcela nové či nečekané.

HURT/COMFORT – Toto označení se používá pro určitý typ fanfikcí, které mívají v zásadě tutéž zápletku. Hlavní postava v ní bývá nejprve fyzicky či emocionálně zneužita či zneužívána, ale v průběhu děje je její psychika (traumata apod.) vyléčena nově nalezenou pravou láskou. Doslova tedy přechází od nějaké bolesti či zranění ke zdraví a štěstí. Tento typ fanfikcí bývá poměrně oblíbený.

LEMON – Od fanfikce označené tímto termínem může čtenář očekávat velice explicitní sexuální scénu či scény. Překlad se může zdát poněkud zvláštní, neboť „lemon“ znamená v angličtině „citrón“, přičemž tento pojem vzbuzuje otázku, co má toto ovoce společné s obscénností a sexualitou. Původ tohoto označení však leží někde jinde, odkazuje totiž k pornografickému anime, jehož název zní *Cream Lemon*. V tomto případě je již metaforický smysl srozumitelnější. V českém prostředí se s tímto termínem příliš nesetkáme, ačkoliv i české fanfikce jsou často plné explicitního sexuálního aktu. Na mezinárodním poli fanfikcí je to však opět velice užívaný pojem.

MARY SUE – Mary Sue je velice zajímavý termín, kterým se ve fanfikcích označují postavy, jež bývají obvykle originální (viz OC), avšak naprosto nesympatické svou dokonalostí. Mary Sue bývají nejčastěji ženské charakterly (pro mužské se někdy používá termín Gary Stu), kolem kterých se soustřeďuje veškerý děj ve fanfikci. Tyto ženy jsou velice krásné, nepřírozeně talentované, za každých okolností perfektní a vyžaduje-li to děj fanfikce, jsou to obvykle ony, kdo zachraňují svět či podobné náležitosti. Nejčastěji mají tyto postavy romantický vztah s některým mužským charakterem z originálního díla, na něž fanfikce reaguje, ale v zásadě můžeme říci, že jsou to ženy, po kterých touží všichni muži, již se v příběhu objevují. Často jsou tyto bezchybné postavy výplodem autora, respektive autorky, která si tímto způsobem vytváří své dokonalé alter ego. Poprvé se tento termín objevil v díle jisté Pauly Smithové jako jméno postavy v povídce „A Trekkie's Tale“ z roku 1973. V tomto příběhu Paula satirizovala nerealistické charakterly objevující se ve fanfikcích na Star Trek. Použití termínu Mary Sue je tedy většinou považováno za posměšné či hanlivé.

M-PREG / MPREG – Tato abreviace vznikla z původního „male pregnancy“, tedy v překladu „mužské těhotenství“. Skutečně se jedná o fanfikce, v nichž se objevuje mužská postava, jež nějakým způsobem otěhotní. Přestože tyto fanfikce popírají veškeré biologické zákony, v některých fandomech jsou velice oblíbené a překvapivě časté. Jejich autoři si málokdy lámou hlavu s tím, jak takovou neuvěřitelnou skutečnost vysvětlit, a proto čtenářům většinou nezbyvá, než přijmout fakt, že v některých fanfikcích může navzdory dané anatomii otěhotnět i muž. Pochopitelně že hrstka uvědomělých autorů je schopna napsat i fanfikci, v níž se objevuje m-preg s alespoň zdánlivě logickým vysvětlením tohoto jevu.

NON-CON / RAPEFICTION – Tyto pojmy v sobě skrývají varování pro čtenáře, že se ve fanfikci bude objevovat znásilnění nebo jiné sexuální napadení. *Non-con* je zkratkou pro „non-consensual“, což bychom přeložili jako „nekonsensuální“, nese v sobě proto znamení, že sexuální akt nebude dobrovolný. Toto označení přejala fanfikce pravděpodobně z termínů, které se objevují u pornografických snímků. *Rapefiction* v sobě zase zahrnuje anglické „rape“, tedy „znásilnění“. Navzdory tomu, že bychom v mnohých případech mohli pochybovat o legálnosti příběhů s tak explicitním sexuálním násilím, jsou i tyto fanfikce velice oblíbené a rozšířené v České republice i na mezinárodní scéně fanfikcí.

OC – Nevystačí-li si autor fanfikce s postavami, které mu nabízí vybrané originální dílo, nezdědka se stává, že do svého textu vloží zcela novou vlastní svébytnou postavu²⁷. Tato zkratka tedy vychází z anglického spojení „original character“. Někdy se ještě pro rozlišení pohlaví používají zkratky OFC (original female character = originální ženská postava) a OMC (original male character = originální mužská postava). Často se může jednat o autorovo alter ego, neboť fanoušci určitého fandomu se poměrně rádi sami stylizují do svého oblíbeného díla, anebo si takový autor skutečně jen přeje stvořit vlastní postavu do děje fanfikce. Tento princip je oblíbený jak na české, tak na mezinárodní scéně fanfikcí.

ONE-SHOT – Tímto termínem se na zahraničních stránkách s fanfikcemi označují taková díla, která sestávají pouze z jedné jediné kapitoly, anebo jsou zveřejněna najednou. Stojí v opozitu k fanfikcím, které sestávají z více částí a jsou také obvykle po více částech uveřejňované (na pokračování). One-shot je jeden z mála pojmů, který se dočkal ve slangu českých autorů fanfikcí svého překladu. Často se tedy na českých webech můžeme setkat s tímto termínem v podobě „jednorázovka“.

OOO – Tato zkratka zastupuje anglické spojení „out of character“ a používá se jako označení pro takové fanfikce, v nichž sice vystupuje postava (či postavy) z kanonického díla, ale chovají se zcela nepřírozeně s ohledem na svůj originální charakter, tak, jak by čtenář od takové postavy neočekával. Autor takové fanfikce zásadním způsobem mění povahu a vlastnosti ženských či mužských postav, které si do své tvorby vypůjčuje. Názory ohledně oblíbenosti takového postupu se mezi čtenáři různí. Někteří zastávají spíše pravidlo, že kvalitní fanfikce (nejde-li zrovna

---

²⁷ AUZKÁ, Vendula. *Fanfikce – internetový fenomén literární tvorby*. Plzeň, 2016. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka a literatury, s. 24.

o parodii) by měla co nejlépe zachovávat a vystihnout charakter postav, jež mají fanoušci rádi z kanonického díla, druhé skupině tyto podstatné změny nijak nevadí. Nutno poznamenat, že svým způsobem si každý autor fanfikce dotváří charaktery oněch originálních postav sám – vždyť fanfikce je jednou z tvořivých cest, jak interpretovat postavy, s nimiž se v kánonu setkává. OOC však značí skutečně zásadní změny, kupříkladu kdyby se ve fanfikci na sérii Harryho Pottera objevil citlivý a laskavý lord Voldemort.

PWP – Toto označení se používá pro jistý typ fanfikce, v níž je narativní rovina silně potlačena a její text se převážně zaměřuje na explicitní popisování sexuálního aktu (ať už heterosexuálního nebo homosexuálního) mezi dvěma (či dokonce více) postavami. Jedná se tedy čistě o pornografickou fanfikci a brakovou literaturu s funkcí uspokojit jisté čtenářovy potřeby. Zkratka samotná odkazuje k původnímu „porn without plot“ (= porno bez zápletky), ale setkat se můžeme i s vtipnější verzí „plot? what plot?“ (= zápletky? jaká zápletky?). Toto spojení je velice výstižné, protože veškerý „příběh“ takových fanfikcí se točí pouze kolem nutnosti co nejdříve dovést postavy k souloži. I z tohoto důvodu mohou mít často taková díla menší rozsah. Rozhodně ovšem neplatí, že každá fanfikce, v níž se objeví explicitně popsání sexuální scény, musí nutně sklouznout do kategorie PWP. Sexuální akty jsou ve fanfikcích poměrně oblíbené, ovšem většinou jde o vyvrcholení dlouho zrajícího vztahu, jenž se v příběhu vyvíjí a popisuje.

RPF / RPS – První zkratka z této dvojice zastupuje spojení „real person fiction“, z čehož si můžeme odvodit, že se jedná o takovou fanfikci, v níž se namísto literárních, filmových, seriálových či herních postav objevují osoby ze skutečného světa. Většinou se jedná o celebrity, oblíbení bývají herci či herečky, zpěváci či zpěvačky, případně osoby z oblasti sportu či politiky. Setkat se můžeme i se zvláštních druhem fanfikce, v níž vystupují reálné persóny ze světové historie, jako kupříkladu Napoleon Bonaparte, Julius Caesar apod. Druhá zkratka se používá pro „real person slash“, což jsou fanfikce, v níž se objevuje homosexuální vztah (či akt) mezi skutečnými osobami. V tomto případě jsou to nejčastěji členové chlapeckých popových skupin, zejména z Jižní Koreje a Japonska (jejich tvorba se pak označuje jako k-pop nebo j-pop). Zůstává samozřejmě otázkou, zda taková tvorba skutečně spadá do kategorie fanfikcí, které vznikají na základě určitého kánonu, tradičně jsou sem však tato díla řazena.

SHONEN-AI / SHOUJO-AI – Již podle názvu lze odvodit, že tato označení pochází z Japonska. Původně se tímto termínem označovala (a dodnes označuje) manga, v níž se objevuje homosexuální vztah mezi dvěma muži či chlapci (shonen-ai) nebo lesbický poměr mezi dvěma ženami či dívkami (shoujo-ai). Na rozdíl od svých „tvrďších“ verzí (viz yaoi, yuri) se však v těchto příbězích neobjevují explicitní sexuální scény a může se spíše jednat o platonickou lásku, v níž je maximálním vyvrcholením vztahu polibek či mazlení. Důraz hrají především city, nikoliv erotika.

SLASH – Pojem slash opět souvisí s homosexuální tvorbou, jež je mezi autory a čtenáři fanfikcí velice oblíbená. Tento termín v angličtině znamená doslova „lomítko“ a vyplývá z tradice oddělovat iniciály mužských postav, které se v příběhu budou objevovat ve vztahu, právě lomítkem (př. fanfikce s homosexuálním párem Sherlocka Holmese a Jamese Watsona by se označovala SH/JW). Na slashi (a obecně na homosexuální tvorbě ve fanfikcích) je z psychologického hlediska zajímavé, že jej statisticky píše převážně ženy. Důležité je poznamenat, že jako slash se označují především ty fanfikce, které souvisejí s fenomény „západního“ světa, nikoliv s těmi asijskými, kde mívají však svůj ekvivalent. Většinou tato tvorba obsahuje explicitně popsané (homo)sexuální scény, ale není to vyloženo pravidlem.

SMUT – Smut má podobný význam jako lemon, značí tedy, že ve fanfikci, u níž se objevuje tento termín, můžeme očekávat sexuální obsah, ať už heterosexuální nebo homosexuální. Smut má však na rozdíl od lemonu mnoho úrovní, mohou se v něm vyskytovat scény s explicitním sexuálním stykem, ale také nemusí, není to podmínkou. Může to být klidně příběh, který je sexuálně sugestivní nebo promiskuitní, tzv. pohádka pro dospělé. Ostatně známe-li některé novelistické pohádky z období renesance, pak by i ty v podobě fanfikcí spadaly do kategorie smut, přestože se v nich explicitně popsaná soulož neobjevuje. Jednoduše tedy můžeme říci, že za smut označujeme veškeré fanfikce, které mají co dělat se sexem a erotikou. V českém prostředí se s takovým pojmem opět nesetkáváme, je spíše doménou zahraničních webů s fanfikcemi.

SONGFIC – V tomto případě se jedná o zvláštní žánr této fanouškovské tvorby, který se odlišuje už jen svou formou. Autor takového textu totiž umocňuje intertextualitu fanfikce tím, že do svého díla vkládá mezi odstavce nebo části příběhu sloky písně či básně, která jej inspirovala k napsání oné fanfikce, či ji považuje za důležitou nebo hlubokomyslnou. Texty takového songu používá tedy k vytvoření

tématu svého příběhu, k navození jeho nálady, atmosféry, či ke zdůraznění některých dějových aspektů. Obvykle bývají takové fanfikce jednorázové, ačkoliv mohou existovat výjimky, včetně dlouhých sérií, které pak zahrnují různé písňe (od jednoho interpreta, nebo dokonce i od více interpretů), či se tento písničkový formát používá jen pro některé vybrané kapitoly z příběhu²⁸.

YAOI – Tento termín vznikl v 70. letech 20. století a již podle samotného slova si můžeme odvodit, že pochází z Japonska, respektive z japonské mangy. Pokud jsme v této diplomové práci hovořili o tom, že slash se týká převážně fanouškovských fenoménů „západního“ světa, pak yaoi je jeho ekvivalentem ve světě „východním“. Původem se jedná o mangu, kde se objevuje homosexuální vztah dvou mužů, a tento pojem se pak přenesl do fanfikcí, v nichž se tento vztah (a styk) objevuje také. Obsahem a ostatně i všemi dalšími atributy se yaoi fanfikce v zásadě neliší od těch slashových, jediným rozdílem tedy zůstává nepsané pravidlo, že yaoi povídky jsou psány obvykle ve vztahu k asijským anime a mangám. Yaoi považujeme za „tvrdší“ verzi shonen-aie, neboť se v něm často setkáváme s explicitním popisováním homosexuálního aktu. Zajímavé je, že na rozdíl od slashe yaoi speciálními termíny rozlišuje charakter v gay páru na mužský a ženský prvek. Mužský prvek (postava dominantní v homosexuálním styku) se nazývá *seme* a tento muž pak bývá často fyzicky silnější, větší a v případě mangy bývá kreslen s užšíma očima. Naproti tomu ženský prvek (postava submisivní v homosexuálním styku) je nazýván *uke*, a ačkoliv nemusí být vyloženě zženštilý, obvykle je fyzicky slabší, drobnější, roztomilejší, mladší a v yaoi mangách je kreslen s většíma očima.

YURI – Velmi jednoduše můžeme říci, že yuri je totéž co yaoi, pouze v ženské verzi. Je to tedy fanouškovská tvorba, která se soustředí na východní fenomény a v níž se objevuje explicitní lesbický vztah (a styk) dvou žen. Tak jako je yaoi ekvivalentem slashe, yuri je v tomto příměru totéž co femslash. Je to také „tvrdší“ verze shoujo-aie. Ačkoliv se to může zdát jako zvláštní, v České republice a pravděpodobně i ve světě bývají slash a yaoi oblíbenější než femslash a yuri.

---

²⁸ RosiePosieRW. Fanfiction Terminology Dictionary. *fanfiction.net*. [online]. 15.6.2014 [cit. 2017-10-22]. Dostupné z: <https://www.fanfiction.net/topic/44309/112420890/Fanfiction-Terminology-Dictionary>.

1.4 STRÁNKY S FANFIKCEMI

Předpokládejme, že učitel, který chce využít fanfikcí ve svém vyučování, je tedy již podrobně s touto specifickou literární tvorbou seznámen, orientuje se v její historii, žánrech a dalších jedinečných jevech, jež s ní souvisejí. Zná oblíbené fenomény západních i východních autorů a ve své třídě si již vytipoval, které z nich by u žáků vzbudily kladný ohlas. Nyní je tedy čas na to, aby vybral konkrétní vhodnou fanfikci. Ale ze kterého zdroje čerpat? Abychom takovému učiteli usnadnili rozhodování, budeme se v následující kapitole zabývat nejznámějšími zahraničními i českými webovými stránkami, které slouží amatérským spisovatelům jako úložiště jejich fanfikcí a pro fanouškovské čtenáře představují nepřehledné množství materiálu.

1.4.1 ZAHRANIČNÍ STRÁNKY

FanFiction – Pravděpodobně nejobsáhlejší archiv této tvorby najdeme na adrese <https://www.fanfiction.net/>. Jedná se o nejznámější světové úložiště fanfikcí, které vzniklo již v roce 1998 a v současné době má více než 2 miliony uživatelů, přičemž poskytuje fanouškovské příběhy ve více než 30 jazycích²⁹. Vzhledem k tak velkému počtu autorů a obrovské dynamičnosti v souvislosti s přibýváním, anebo naopak mazáním fanfikcí není možné dopátrat se přesného počtu nabízených povídek (v českém slangu se většinou fanfikce bez ohledu na žánr označují všechny jako „povídka“, třebaže se rozsahově může jednat i o román), některé zdroje však hovoří téměř o 8 milionech stránek (fanfikcí či jejich kapitol). Přestože i zde převažují nejoblíbenější fenomény, jak jsme si je nastínili již ve 2. kapitole (především pak Harry Potter, Naruto a Twilight), čtenáři zde mohou najít fanfikce téměř na vše, na co si vzpomenou, kupříkladu i na taková díla, jako jsou *Na cestě* od Jacka Kerouaca nebo *Lolita* od Vladimira Nabokova. Tato stránka do jisté míry funguje i jako sociální síť – uživatelé mohou sledovat vydávání vícedílných příběhů, mohou je zařazovat do listu svých oblíbených, psát na ně recenze či přidávat komentáře, zařazovat se do nejrůznějších komunit. Velmi snadno se k tomuto webu mohou připojovat také prostřednictvím svého mobilního telefonu.

---

²⁹ Piotr Kowalczyk. 15 most popular fanfiction websites. Ebookfriendly. [online]. 19.2.2017 [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://ebookfriendly.com/fan-fiction-websites/>.

Wattpad – Wattpad (<https://www.wattpad.com/>) rovněž patří mezi největší internetové knižní komunity a je jedním z největších zdrojů tvorby amatérských autorů. Tato stránka, podobně jako jisté české exilové nakladatelství na počátku 70. let 20. století, vznikla v kanadském Torontu a každý měsíc ji navštíví přes 10 milionů čtenářů. Jednou z velkých odlišností oproti FanFiction je však to, že na rozdíl od první zmiňované zahraniční stránky, Wattpad není čistě jen sbírkou fanfikcí, ačkoliv i zde tvoří jednu z největších kategorií. Wattpad je však úložištěm pro veškerou amatérskou literární tvorbu, tudíž zde najdeme i originální autorské příběhy. Zajímavé je, že na této stránce jsou velice oblíbené povídky typu RPF (viz real person fiction ve slovníčku fanfikcí), z nichž největší úspěch slaví ty s tematikou *One Direction* (irsko-anglická chlapecká hudební skupina založená roku 2010), *Selena Gomez*, *Taylor Swift* nebo *Zaca Efrona*. Až 70 % uživatelů se na Wattpad připojuje ze svých mobilních telefonů, neboť existují velmi dobře navržené aplikace pro tuto stránku dostupné pro iOS a Android zařízení.

Archive of Our Own – Tato stránka (<http://archiveofourown.org/>) je rovněž nazývána zkratkou AO3 a vznikla jako projekt založený a provozovaný neziskovou organizací Organization for Transformative Works. Jedná se o nevýdělečný archiv fanouškovských prací, které zahrnují nejen fanfikce (ačkoliv zde převažují), ale také například grafická díla či videa. V současné době má více než 170 000 uživatelů, kteří již na stránku přispěli více než 700 000 díly z celkem 12 000 různých fandomů. Fanouškovské subkultury zde mohou najít prakticky všechny kategorie, na něž fanfikce vznikají – knihy a literatura, anime a manga, kreslené seriály, televizní série, filmy, celebrity, hudební kapely, videohry... Tak jako na FanFiction je dominantní fenomén Harryho Pottera a Naruta, na Wattpadu zase RPF, i tato webová stránka má svůj nesilnější fenomén, a tím je *Marvel* (americké komiksové vydavatelství, kde vznikly populární série, jako jsou např. Spider-man, X-men, Avengers, Iron Man, Thor apod.). Nicméně i zde se silně projevuje oblíbená kategorie Harryho Pottera, najdeme tu také mnoho fanfikcí s tematikou Sherlocka Holmese nebo RPF.

Quotev – Quotev (<https://www.quotev.com/>) je oblíbená webová stránka, kde uživatelé mohou sdílet nejen své fanfikce a obecně svou literární tvorbu, ale také nejružnější kvízy. Fanfikce však tvoří nezanedbatelnou součást zdejšího archivu a mapují západní i východní fenomény. Problém může představovat lehce nepřehledné vyhledávání, které však do jisté míry lze kompenzovat možnostmi

nastavení filtrů, abychom zpřesnili požadavek na vyhledávanou povídku. Quotev nabízí vyhledávání ve více než 10 kategoriích, v nichž si může čtenář najít především svůj oblíbený žánr – nabízí se tu čtení v kategorii anime/manga, fantasy, sci-fi, horor, historické příběhy, dobrodružné příběhy, akční příběhy a další.

Kindle Worlds – Tato stránka (<https://kindleworlds.amazon.com/>) vznikla v květnu 2013 jako odnož známého mezinárodního online obchodu Amazon a výrazně se odlišuje od všech ostatních stránek, které v této práci zmiňujeme. Zprv v souvislosti s fanfikcemi na tomto webu neexistují žádné spory o tom, zda je tato tvorba legální či nelegální vzhledem k autorským právům, neboť poskytovatelé těchto služeb získali pro své uživatele licenci na určité fenomény zahrnující například populární *Upíří deníky*. Autoři fanfikcí zde mají sice omezené možnosti, na které fandomy mohou psát a na které nesmí, ale na druhou stranu je to prakticky jediná stránka, kde na své tvorbě mohou skutečně vydělávat, což je druhé hledisko, díky kterému se Kindle Worlds odlišuje od všech ostatních online archivů. Jejich práce jsou zde prodávány jako plnohodnotné e-knihy do čteček. Cena těchto amatérských fanfikcí se obvykle pohybuje mezi 0,99 až 3,99 USD.

Asianfanfics – Tuto stránku najdeme na adrese <http://www.asianfanfics.com/>. Vznikla v roce 2009 a počet jejích uživatelů (autorů i čtenářů) překročil 400 000. Tento web nabízí více než 220 000 fanfikcí, z nichž velmi populární jsou jednorázové povídky (one shoty). Měli bychom však mít na paměti, že název stránek není zcela náhodný. Většina tvorby se skutečně točí kolem asijských témat a postav, čímž máme na mysli, že největší část fanfikcí se soustředí především na RPF a RPS žánry, přičemž nejoblíbenější jsou zde povídky týkající se asijských chlapeckých hudebních skupin (DBSK, EXO, SHINee, Super Junior apod.). Jedná se o stránku, kde je vzhledem k počtu fanfikcí překvapivě oblíbený jev m-preg.

deviantART – deviantART (<https://www.deviantart.com/>) je jedna z vůbec nejdůležitějších mezinárodních stránek pro fanouškovskou kulturu. Ne však kvůli fanfikcím. Jak již vyplývá z názvu, jedná se především o obrovský archiv výtvarné umělecké tvorby, z níž velkou část zastupují fanarty (fanarty jsou založené na stejném principu jako fanfikce, pouze ve výtvarném umění). Byla zahájena v srpnu roku 2000 a v současné době má více než 25 milionů uživatelů. Proč ji však zmiňujeme v této diplomové práci? Kromě nejrůznějších obrázků totiž nabízí i překvapivé množství textů souvisejících s literární tvorbou. Můžeme zde najít téměř 200 000 fanfikcí

z několika kategorií, přičemž jsou často doprovázeny i ilustracemi či komiksovým zpracováním. Velice oblíbeným fenoménem fanfikcí na deviantARTu je například Naruto.

Tumblr – Poslední stránkou, kterou si v této mezinárodní sekci zmíníme, bude Tumblr (<https://www.tumblr.com>). Podobně jako v případě deviantARTu, nejedná se v první řadě o stránku zaměřenou čistě na fanfikce, ale opět je to jeden z neznámějších a nejoblíbenějších webů současné mladé generace. Tumblr je spíše sociální síť, kterou vytvořil David Karp a od roku 2013 ji vlastní společnost Yahoo! Inc. Nabízí sdílení prakticky čehokoliv, najdeme zde obrovské množství originální tvorby, ať už v podobě obrázků, recenzí či jiné tvorby, ale nezanedbatelnou část tvoří i fanarty a fanfikce.

1.4.2 ČESKÉ STRÁNKY

FanFiction PotterHarry – V souvislosti s nejmasovějším fenoménem *Harryho Pottera* vznikla i v českém prostředí stránka shromažďující fanfikce především z prostředí kouzelnického světa J. K. Rowlingové. Funguje od roku 2006 a najdeme ji na adrese <http://fanfiction.potterharry.net>. Navzdory jejímu názvu zde však můžeme nalézt i fanfikce z jiných oblíbených fandumů, jako je např. *Twilight* nebo *Hra o trůny*. Web je aktivní i v současné době a přispělo do něj již více než 1000 českých autorů pod nejrůznějšími přezdívkami. Tato stránka má poměrně propracovaný systém vyhledávání, v němž si čtenář může zvolit nejen časové rozmezí zveřejněné povídky, ale také oblíbený žánr (humor, dobrodružné, temné, psychologické, parodie apod.), některé specifické jevy (crossover, songfic, mpreg, non-con, drabble apod.) a oblíbené postavy.

Ice & Fire – Jak jsme již zmiňovali v kapitole o aktualizaci oblíbených fandumů, v současné době je stále populárnější seriál *Hra o trůny* s návazností na románové knihy ze ságy *Píseň ledu a ohně*. Již v roce 2006, tedy ještě v době, kdy tento fenomén teprve čekal na svou masovou oblibu, u nás vznikl web <http://www.icefire.cz/>. Jedná se o stránku, která se dopodrobna zabývá příběhy z knih i seriálu včetně geografie, historie, organizace apod. Mimo jiné zde v sekci Komunita najdeme i kategorii Povídky. Nejedná se pochopitelně o nic jiného než

o archiv fanfikcí na téma Hra o trůny. Tento web je dosud funkční a díla amatérských autorů stále přibývají.

Twilight fanfikce – Někdejší masová popularita ságy *Twilight* se nevyhnula ani České republice a fanfikce z tohoto fandomu najdeme na dvou hlavních stránkách. První z nich (<http://www.stmivani.eu/>) fungují od roku 2006, a přestože se svým zaměřením hodně soustředí na fanfikce, můžeme zde najít také informace o knihách i filmech tohoto fandomu, o hercích, recenzích apod. Druhý web (<http://www.stmivani-ff.cz/>) vznikl v roce 2010, a třebaže i zde najdeme galerii Stmívání a různé další informace, tato stránka slouží především jako archiv fanfikcí na toto téma, kam již přispělo více než 120 českých autorů. Přestože fenomén Twilightu v poslední době poněkud opadá a ztrácí na někdejší masové oblíbenosti, obě stránky jsou aktivní i v současné době.

Blog.cz – Webová aplikace blogu (<http://blog.cz/>) byla spuštěna v roce 2005 a rychle se stala největším publikačním systémem na českém internetu. Měsíčně ji navštíví zhruba 2 miliony lidí. O její provoz se do roku 2011 starala společnost Jyxo s.r.o., od roku 2012 se provozovatelem stala společnost TV Nova s.r.o.³⁰ Blog.cz poskytuje možnost všem uživatelům, aby si v jeho rámci zřídili svou vlastní internetovou stránku, slangově řečeno, aby si vytvořili svůj vlastní *blog*. Tato služba je zdarma, neboť provozovatelé vydělávají na reklamách, které se pak na každém takovém uživatelském webu zobrazují. Blogy se i v současné době těší neobvyklé popularitě a mimo jiné je využívají také autoři fanfikcí, kteří si často zakládají archivy své fanouškovské tvorby právě na serveru Blog.cz. Takových bychom našli desítky, ne-li celé stovky. Blogy s fanfikcemi mohou mít nejrůznější fandomová zaměření a patří mezi největší zdroje fanfikcí na českém internetu.

Konoha.cz – Konoha.cz (<http://147.32.8.168/>) je největší český web zabývající se fenoménem *Naruta*, pojmenovaný po jednom z hlavních měst tohoto ninjovského světa. Tato stránka má i v současné době velice silnou komunitu a její adminové³¹ jsou zároveň tvůrci českých titulků k animovanému seriálu *Naruto*, stejně tak jako se ujali i překladu této japonské mangy do českého jazyka. V současné době, po ukončení anime i mangy *Naruta*, se zabývají překlady navazující mangy a s ní souvisejícího seriálu – *Boruto*. Pro registrované uživatele této stránky jsou pořádány

---

³⁰ O projektu. *Blog.cz* [online]. [cit. 2017-10-29]. Dostupné z: <http://blog.cz/o-projektu>.

³¹ Admin = zkrácená verze slova „administrátor“ označující správce webové stránky.

nejrůznější akce a kromě podrobných informací týkajících se mangy i anime a obecně narutovského světa zde můžeme nalézt i početnou galerii fanartů a samozřejmě také velký archiv fanfikcí, jež se ovšem týkají výhradně fandomu Naruto a Boruto. Podle statistik bylo na této stránce zveřejněno již přes 20 000 fanfikcí.

Tenrai.cz – U východních fenoménů se ještě na okamžik zdržíme. Další český web, který si představíme, je Tenrai (<http://tenrai.cz/>). Tato stránka slouží jako archiv fanfikcí především z asijského okruhu, přestože se i tady můžeme setkat s některými západními fenomény. Nicméně z celkového počtu více než 1 800 fanfikcí se zde zhruba 1 400 z nich řadí do kategorie Anime/Manga. Tato stránka má již přes 2 500 členů a z toho okolo 350 autorů povídek. Největší období slávy zažíval Tenrai na počátku druhé dekády 21. století, v současné době však již aktivita tohoto webu opadla. Přestože tu nyní fanfikce přibývají spíše výjimečně, tato stránka stále slouží jako poměrně známý český archiv této fanouškovské tvorby, ze kterého lze čerpat.

FantasMagorium – Tyto stránky dnes najdeme na internetové adrese <http://www.fantasmagorium.net/>. Jejich nejranější počátky se datují do roku 2004, kdy vznikl archiv povídek s názvem Svět fantazie (<http://svetfantazie.sweb.cz/>), který byl ovšem záhy přejmenován na Dračí pevnost a v roce 2006 se přesunul na novou doménu a znovu byl přejmenován na Hřichy Severuse Snapea, přičemž k tomuto webu patřil také internetový časopis Pentagram³². V roce 2009 došlo k poslední změně názvu na FantasMagorium. Jak napovídá pojmenování z roku 2006, tato stránka se věnovala především fanfikcím souvisejícím s fandomem *Harryho Pottera*, konkrétně se soustředila na postavu zmijozelského ředitele Severuse Snapea. Na rozdíl od všech ostatních stránek, které jsme zde doposud zmiňovali, FantasMagorium svou tvorbu směřovalo výhradně do oblasti slashe, je to tedy archiv fanfikcí s homosexuální tematikou. Menšina zdejších povídek pak souvisí i s heterosexuálními fanfikcemi a v jisté míře zde můžeme najít i fanouškovské práce týkající se fenoménu např. Pána prstenů či seriálu Profesionálové. Celkem si zde čtenář může vybrat z cca osmnácti různých fandomů soustředěných do 460 děl. Autoři na tomto webu se věnovali nejen vlastní tvorbě, ale také překladům zahraničních autorů fanfikcí. Vedoucí osobností těchto stránek byla Taťána Orlovská (v současné době D.J. Orlovský). Přestože povídky z tohoto webu často obsahují

---

³² D.J.Orlovský. Vítejte na FantasMagoriu. *FantasMagorium*. [online]. 16.2.2015 [cit. 2017-10-29]. Dostupné z: <http://www.fantasmagorium.net/>.

explicitní homosexuální scény, v rámci české fanouškovské tvorby patří mezi nejkvalitnější. Od roku 2015 stránky přešly do podoby již neaktivního archivu, přesto by vzhledem k jejich někdejší popularitě byla chyba je v našem výčtu nezmínit.

Vrakobor – Poslední web, který si v rámci této kapitoly uvedeme, je Vrakobor (<http://vrakobor.kvalitne.cz/index2.html>). V tomto případě se nejedná o velký a masivní zdroj, nalezneme zde vlastně jen necelých 20 povídek, naši pozornost si však zasloužil svérázným pojetím stránek ironicky zasvěcených čínskému diktátorovi předsedovi Maovi s mottem „Ať žije předseda Mao tisíc let!“. Mao Ce-Tung je zde v jemném humoru zesměšňován například v díle Ohnivé péro. Stránky jsou společnou tvorbou dvou autorek s přezdívkami Vraní oko a Borovice (odtud složenina „vrakobor“), které se zaměřují zejména na fandomy Harryho Pottera, Naruta, Death Notu, Bleache a Beybladeu. Nejproduktivnější byl tento web v letech 2006-2008, od té doby však přichází útlum a v současnosti již tyto stránky nejsou aktualizovány (poslední povídka přibyla v roce 2014).

2 DIDAKTICKÉ VYUŽITÍ FANFIKČÍ

Nyní již můžeme předpokládat, že učitel, který bude chtít obohatit svou výuku o využití fanfikcí, je podrobně obeznámen s jejich tvorbou, specifickými žánry a zákonitostmi, a má dokonce přehled o nejznámějších českých i zahraničních internetových stránkách, z nichž může čerpat texty on i jeho žáci.

V následující kapitole se tedy budeme zabývat tím, jak fanfikce využít ve výchovně vzdělávacím procesu a jaká pozitiva mohou do vyučování přinést například ve vztahu k rozvíjení klíčových kompetencí. Největší pozornost budeme pochopitelně věnovat fanfikcím v rámci předmětu *Český jazyk a literatura* ve všech jeho složkách (Jazyková výchova, Komunikační a slohová výchova, Literární výchova), ale v závěru kapitoly se pokusíme nastínit možnosti uplatnění fanfikcí i v jiných vyučovacích předmětech.

2.1 ČESKÝ JAZYK A LITERATURA A JEHO POSTAVENÍ VE VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍM PROCESU

Chceme-li se ptát, jakou funkci mohou plnit fanfikce především v *Českém jazyce a literatuře*, měli bychom si nejprve uvědomit, jakou funkci má ve škole tento předmět. Český jazyk je naším národním jazykem a až na některé výjimky se mu na školách v České republice děti učí jakožto jazyku mateřskému. V Rámcovém vzdělávacím programu je vzdělávací obor *Český jazyk a literatura* integrován pod vzdělávací oblast *Jazyk a jazyková komunikace* (vedle *Cizího jazyka* a *Dalšího cizího jazyka*)³³. Mohli bychom tvrdit, že český jazyk má ve školním vyučování centrální funkci, neboť právě skrze něj si žáci osvojují poznatky i z jiných vzdělávacích oblastí, jeho ovládnutí tedy do značné míry podmiňuje i možnosti učení v dalších předmětech. Velmi speciální vztah má například český jazyk k cizím jazykům, neboť cizojazyčné vyučování je ze své podstaty závislé na vyspělosti žáků v mateřském jazyce a na znalosti systému mateřského jazyka³⁴. Žák musí určitý termín nejprve pochopit a ovládnout ve svém mateřském jazyce, než bude schopen své znalosti převést do

---

³³ HNÍK, Ondřej. *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*. Praha: Karolinum, 2014, s. 11.

³⁴ ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 17.

jazyka cizího. Totéž platí i pro nejrůznější obecné gramatické jevy, přestože většina jazyků má svá specifika.

Udělal bychom ovšem chybu, kdybychom důležitost češtiny omezovali pouze na školní prostředí. Nejdůležitější funkcí jakéhokoliv jazyka, ať už patří mezi světové, či se jím mluví pouze v určitých omezených oblastech, je především zprostředkovat mezilidskou komunikaci. Český jazyk je tedy v našem prostředí nejpodstatnějším nástrojem komunikace s lidmi, se skutečností i s kulturními výtvoři. Kultivuje jazykové vzdělání žáků, ale zároveň jim ve své mluvené i písemné podobě umožňuje poznat a pochopit společensko-kulturní vývoj lidské společnosti³⁵. Skrze český jazyk se děti učí interpretovat své reakce, pocity, rozvíjí své myšlení a prožívání, umí se orientovat ve vnímání okolního světa i sebe sama a funkčně využívají svůj mateřský jazyk v různých rolích v rámci komunikačních situací. Není proto divu, že vzdělávací obor český jazyk a literatura dnes patří mezi předměty s největší hodinovou dotací, přestože ještě v roce 1993 Jiří Kostečka ve své publikaci *Do světa češtiny jinak* tvrdil, že celková dotace hodin výuky českého jazyka na našich státních školách byla nižší než za Rakouska-Uherska³⁶. V současné době stanovují Doporučené učební osnovy vydané Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (únor 2011) časovou dotaci pro předmět *Český jazyk a literatura* na základních školách po osmi hodinách týdně pro 1. a 2. ročník, po sedmi hodinách týdně pro 3.-5. ročník, po pěti hodinách týdně pro 6. a 9. ročník a po čtyřech hodinách týdně pro 7. a 8. ročník. Navíc do tohoto předmětu bývají obvykle řazeny i dvě až tři hodiny disponibilní časové dotace (ta je určena k navýšení počtu hodin u předmětů, kde to považuje škola z hlediska školního vzdělávacího programu za vhodné, případně k hodinové dotaci u nově vzniklého předmětu), ačkoliv tyto návrhy jsou pouze doporučeny a výslednou podobu učebních plánů si určují školy samy.

Je tedy vidět, že škola přikládá patřičnou důležitost ovládnutí mateřského jazyka jakožto komunikačního prostředku. Dlouhotrvajícím požadavkem, který se učitelé češtiny snaží naplňovat, je přistupovat k výuce českého jazyka a kultivaci jazykového projevu především z hlediska funkčnosti. Důraz je tedy kladen na adekvátnost projevu, jeho účel a zřetel ke komunikační situaci projevu (kdo se ke

---

³⁵ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 16. [cit. 2017-12-26]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

³⁶ KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993, s. 3.

komu obrací, s čím, s jakým cílem, za jakých okolností a jakým způsobem)³⁷. Z toho vyplývá, že nejdůležitějším cílem vyučování češtiny je cíl komunikační, kterému je do jisté míry podřízen cíl kognitivní, jenž souvisí právě s ovládnutím jazykového systému, tedy s poznáním stavby jazyka. Mimo tyto cíle zde figuruje ještě cíl formativní. V užším smyslu naplňujeme tento cíl tím, že vytváříme postoje žáků k jazyku, k vyjadřování, pěstujeme jejich zájem o jazyk a jazykovědu³⁸, učíme je vnímat český jazyk jako součást našeho kulturního dědictví, ukazujeme jim jeho estetickou hodnotu ve všech složkách předmětu, přičemž z tohoto hlediska samozřejmě nejúčinněji působí literární výchova.

Tím se dostáváme ke komplexnímu charakteru *Českého jazyka a literatury*, tento předmět ovšem ve výchovně vzdělávacím procesu bývá rozdělen do tří samostatných kategorií, které se nezbytně prolínají. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání tak ve vztahu k tomuto oboru rozlišuje *Jazykovou výchovu*, *Komunikační a slohovou výchovu* a *Literární výchovu*.

V *Jazykové výchově* žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka³⁹. V této kategorii se žáci učí především ovládnout jazykový systém češtiny, gramatiku a pravopis, nejrůznější jazykové jevy, ale zároveň obohacují a rozvíjejí svou aktivní i pasivní slovní zásobu, pracují s různými jazykovými příručkami (př. Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovné češtiny) a setkávají se s nářečními útvary i obecnou češtinou. Jazyková výchova má žáky vést k přesnému a logickému myšlení, v němž uplatní obecné intelektové dovednosti (abstrakce, generalizace, indukce, dedukce aj.), ale zároveň klade důraz na jasné a srozumitelné vyjadřování. Jak bylo již v této kapitole naznačeno, v dnešní době převládá tendence komunikačního pojetí vyučování, které se odráží doslovně nejen v jisté kategorii tohoto předmětu (Komunikační a slohová výchova), ale částečně proniká i do jazykové výchovy a přináší s sebou především sémantický přístup a psycholingvistické hledisko.

Tyto tendence se projevují například důrazem na vztah mimojazykové reality a jeho spodobnění jazykovými prostředky s podtržením významové stránky, jež se

---

³⁷ ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 5.

³⁸ ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 10.

³⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 16. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

týká všech jazykových rovin (lexikální, morfologické, syntaktické apod.), v tomto případě tedy hovoříme o sémantickém přístupu. Psycholingvistické hledisko se zase promítá snahou hledat takové psychologické mechanismy (ve vztahu k jazyku), které fungují u konkrétních žáků.

V *Komunikační a slohové výchově* se žáci učí například vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej a kriticky posoudit jeho obsah⁴⁰. Na tuto oblast *Českého jazyka a literatury* je v dnešní době kladen větší důraz než dříve, především proto, že tato kategorie nejvíce odráží nejdůležitější funkci jazyka, o níž jsme již v této kapitole hovořili – zprostředkování komunikace. Vzhledem k rozsáhlosti učiva v *Jazykové výchově* však obvykle zůstává *Komunikační a slohová výchova* oproti předešlé disciplíně stále v pozadí, co se týče časové dotace hodin v rámci celého předmětu. Slohová složka je zaměřena méně naukově, zato je však do jisté míry (více než u *Jazykové výchovy*) ovlivňována nadáním a stylistickou vnímavostí jednotlivých žáků. Je to oblast, v níž se může mnohem více projevovat a vhodnými zásahy rozvíjet představitivost a fantazie žáků.

Alfou a omegou *Komunikační a slohové výchovy* je funkční pojetí, respektive vytváření funkčních jazykových projevů se zřetelem ke komunikační situaci, která zahrnuje celý soubor jevů: autora a adresáta projevu, jejich vztahy, ale i předmět projevu, jeho formu a podmínky, do nichž projev přichází⁴¹. Funkčnost zde tedy figuruje jako základní požadavek i kritérium. Naučit žáky kvalitnímu jazykovému projevu společně s pravidly etiky dialogu (neskákat si do řeči apod.) je jedním ze základních předpokladů pro úspěch v jejich budoucí profesi, osobním, společenském i kulturním životě.

V *Literární výchově* žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle, ale také se učí rozlišovat literární fikci

---

⁴⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 16. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

⁴¹ ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 192.

od skutečnosti. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce, interpretace a produkce literárního textu⁴².

Literární výchova bývá z hlediska časové dotace na základních školách obvykle nejméně zanedbávána (na druhém stupni základní školy obvykle jednou hodinou týdně), přestože estetické prožitky z četby mohou významně obohatit duchovní život žáků a prostřednictvím knih mohou děti dospívat k takovým poznatkům, které dále pozitivně ovlivňují jejich postoje a životní hodnotové orientace. Problémem je samozřejmě najít rovnováhu mezi základy literární teorie a literární historie, přičemž poznatky z těchto oborů patří neodmyslitelně ke kulturnímu kapitálu vzdělaného člena společnosti, a vlastním čtenářským prožitkem. Záleží vždy na osobnosti konkrétního učitele, jak se mu podaří se s touto výzvou vypořádat.

Kurikulární reforma českého školství, která byla připravována již ve druhé polovině 90. let minulého století, ale do praxe se začala zavádět od roku 2005 tvorbou školních vzdělávacích programů, s sebou přinesla zásadní změny v obsahu i cílech vzdělávání, což se odrazilo i v literární výchově, kam začaly pronikat zcela nové, inovativní metody, které mají za cíl upustit od nefunkčního memorování, redukování výuky literatury pouze na literární historii a opomíjení estetické funkce, která často nebývá pro současného čtenáře zásadní. Snahou této diplomové práce je poukázat na fakt, že v tomto novém pojetí výuky by své místo mohly zaujmout i fanfikce, přestože ani ony nenaplnují primárně estetickou funkci.

2.2 FANFIKCE A JEJICH MÍSTO V DĚTSKÉM ČTENÁŘSTVÍ

Abychom mohli docenit význam fanfikcí ve výchovně vzdělávacím procesu, především pak v literární složce předmětu *Český jazyk a literatura*, musíme si nejprve stručně přiblížit problematiku dětského čtenářství a jak s ním fanfikce souvisejí. Budeme se nyní zaměřovat především na čtenáře ve věkovém rozmezí 11-15 let, tedy zhruba žáka druhého stupně základní školy, neboť v tomto období bývají fanfikce nejméně oblíbeny a mohou být proto nejlépe didakticky využity ve vyučovacích hodinách.

---

⁴² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 16. [cit. 2017-12-27]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

Literatura, která je tvořena se záměrem k dětskému čtenáři, přičemž se tento aspekt obvykle promítá do celé struktury textu (například výběrem lexika v jazykové složce, výběrem postav a vypravěče v tematické složce, jednoduchou výstavbou v kompoziční složce apod.), se nazývá intencionální literatura. V průběhu historie se její podoba radikálně proměňovala, hovoříme zde o prvním, druhém a třetím dětském aspektu. Velmi stručně můžeme říci, že v období prvního dětského aspektu (zhruba od 2. poloviny 18. století do osmdesátých let 19. století) byla zásadní funkcí dětské literatury funkce didaktická, jež byla mnohdy naplňována až násilně. Období druhého dětského aspektu (od 80. let 19. století do poloviny 20. století) započal známý český spisovatel, básník a překladatel Josef Václav Sládek svými třemi básnickými sbírkami pro děti (*Zlatý máj*, *Skřivánčí písně*, *Zvony a zvonky*). V tomto období již dětský svět nebyl považován za méněcenný, ale pomyslně se dostal na stejnou úroveň se světem dospělých. A konečně revoluční třetí dětský aspekt (od poloviny 20. století) naopak přináší názor, že své dětství by si měl člověk uchovat co nejdéle, jedná se tedy o jakousi oslavu dětství.

Podrobněji do této problematiky v této diplomové práci nebudeme zabředávat, a to z jednoho prostého důvodu – v případě fanfikcí se totiž nejedná primárně o intencionální literaturu, přestože je tato převážně internetová literární tvorba dětmi vyhledávána a čtena. Fanfikce jsou však tvořeny pro univerzálního čtenáře, respektive fanouška kánonu, k němuž se daná fanfikce vztahuje. Ovšem pod vlivem důkladného výběru fanfikce učitelem a pečlivě promyšlené přípravy (především z hlediska výukových cílů) může i tato specifická literární tvorba plnit funkce intencionální literatury (včetně didaktické a formativní).

Nyní se pojdme přesunout přímo k problematice čtenářství žáka na druhém stupni základní školy. Teenager totiž představuje jednoho z nejnáročnějších typů čtenářů, neboť autor literatury pro mládež musí brát v úvahu různá specifika, o kterých pohovoříme ještě později. Obecný poznatek, který si můžeme dovolit potvrdit, je, že zájem dětí o četbu (pokud četbou rozumíme proces komunikace čtenáře s textem umělecké literatury, v němž aktivně a tvořivě přijímá informace kódované v textu⁴³) spíše dlouhodobě klesá, a to navzdory tomu, že pro rozvoj kulturní osobnosti je četba nezastupitelná (z hlediska jejího vlivu na utváření citového života a na rozvoj obrazného, ale i logického myšlení). Současný odklon

---

⁴³ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 9.

pubescentů od četby krásné literatury (kvůli zvýšenému životnímu tempu a audiovizuálním médiím) může působit negativně na kulturně sociální úroveň dalších generací⁴⁴.

Kultura hraje v lidském životě významnou roli, neboť odráží celkový stav společnosti a je životním prostorem každého jednotlivce⁴⁵. Proto by snahou každého učitele českého jazyka mělo být zvýšení kulturního povědomí žáka, s čímž nerozlučitelně souvisí i utváření čtenářských návyků a čtenářských kompetencí. Stojí však před nelehkým úkolem, neboť žáci druhého stupně základní školy velmi často dlouhodobě preferují žánry, jež patří spíše do literatury triviální, kterou bychom sice neměli považovat za méně hodnotnou, ale nelze zpochybnit, že tato literatura plní primárně jiné funkce než funkci estetickou. Žáci si sami vybírají především žánry epické, přičemž do popředí jejich zájmu se často dostávají žánry moderní (moderními žánry rozumíme nové žánry vznikající nebo rozvíjející se od 19. století do současnosti), jako je fantasy, science fiction, červená knihovna, detektivka, dobrodružná próza či horor. Mnoho tzv. konzumní literatury, v současnosti hojně vydávané, v níž obvykle mají všechny výše jmenované žánry své místo, také mohou tyto žánry různě kombinovat.

Fanfikce svou podstatou také spadají do triviální literatury, neboť jejich hlavní funkcí je zábavná a relaxační, případně saturační. Tyto funkce také pubescentní čtenáři ve svém věku nejvíce oceňují. Jaroslav Toman již v roce 1999 tvrdil, že pubescenti čtou hlavně pro potěšení a intenzivní citový zážitek, přičemž četba jim přináší psychické uvolnění, je náhradní komunikací osamělých, emoční a fantazijní kompenzací neuspokojivého života v pragmatické rodině a racionální škole⁴⁶.

Přijmeme-li tedy fakt, že žáci druhého stupně základní školy rádi vyhledávají kupříkladu fantasy literaturu a mají přečtena některá z populárních děl tohoto žánru, pak je přirozené, že velmi často jsou pozitivně naladěni i k četbě fanfikcí vzniklých na jejich oblíbený fenomén. Sympatický jim mimo jiné může být i fakt, že fanfikce nejsou obvykle psány skutečnými spisovateli, ale právě amatéry, samotnými fanoušky určitého fandomu, mezi něž se řadí i tito žáci, což může vést k jejich větší identifikaci

---

⁴⁴ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 8.

⁴⁵ MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido, 2008. Pedagogický výzkum v teorii a praxi., s. 13.

⁴⁶ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 23.

s autory fanfikcí a k ještě větší popularitě této literární tvorby. Fanfikce mohou svou podstatou podněcovat teenagery k jejich vlastní tvořivé činnosti.

Při výběru vhodné fanfikce se učitel pochopitelně musí řídit specifickými požadavky, které takový pubescentní čtenář má. Především musí brát v úvahu bouřlivé fyzické i psychické změny spojené s pubertou. Dítě ve věku 11-15 let obvykle prožívá velmi náročné období, jež se ve vývojové psychologii označuje také jako „období druhého vzdoru“. Typickým znakem této životní etapy je velký negativismus a touha po vlastní výjimečnosti, která se zároveň překrývá s touhou někam patřit, vytvářet vrstevnické party. Mohou se objevovat pocity frustrace a osamělosti, ale jsou tu i jisté pozitivní změny, s nimiž může učitel ve vyučování pracovat. Například vzrůstá schopnost pozornosti, rozvíjí se intelekt dítěte, obrazotvornost a abstraktní myšlení.

Všechny tyto prvky podrobují čtenářství žáka velkým zkouškám, neboť zahrnují i proměny zájmů, které mohou čtenářskou potřebu mnohdy zcela utlumit. V pubescenci se čtenářství ocitá v krizi, dnes také kvůli stále se zvyšující konkurenci audiovizuálních médií⁴⁷. Podaří-li se tedy vůbec učiteli udržet v hodinách literární výchovy zájem teenagera o četbu, je třeba dbát na požadavky druhostupňového žáka a vybírat například texty, které jej mohou identifikovat s hlavním hrdinou zosobňujícím jeho představu o budoucí životní roli. Největší odezvu u dětí tohoto věku nacházíme v romanticky laděných žánrech s výjimečným dospělým, případně dospívajícím či adolescentním hrdinou, s obrazy neznámého prostředí. Úspěch mají texty, v nichž může pubescent prožívat v představách vše, co mu je zatím reálně odepřeno – daleké cesty, dobrodružství nebezpečných situací, lásku, sex, finanční nezávislost, společenský úspěch⁴⁸. Všechny tyto potřeby se odrážejí ve výčtu žánrů, které jsme v této kapitole již zmiňovali jako velmi atraktivní pro mládež a také teenagery nejvyhledávanější. A všechny tyto potřeby také beze zbytku mohou naplňovat kvalitní fanfikce, je-li k nim správně přistupováno, případně je-li s nimi v hodinách adekvátně zacházeno.

Oblíbenost fanfikcí u pubescentního čtenáře však nespočívá pouze v tom, že mu tato literární tvorba může nabídnout rozvíjení příběhu, který si oblíbil již v originálním díle, případně že se díky fanouškovství a jisté laičnosti snáze sblíží

---

⁴⁷ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 21.

⁴⁸ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 22-23.

a identifikuje s jejím autorem. Nacházíme zde minimálně ještě jeden prvek, jehož výhoda sice může být mnohdy sporná, přesto ji z jistého úhlu pohledu za výhodu považovat lze.

Za posledních padesát let došlo k velkým změnám ve společnosti, což souvisí s rychlým rozvojem technologií. Tyto technologie tvoří současné sdělovací prostředky, pro které se vžilo označení „masová média“. Mezi masová média řadíme tisk, rozhlas, televizi a také počítačovou síť⁴⁹. Není již žádným tajemstvím, že děti dnes za počítačem tráví podstatou část svého volného (a mnohdy i studijního) času a internet používají jako zcela běžnou součást každodenního života. Jak jsme několikrát zmiňovali v první části této diplomové práce, fanfikce jsou specifickou literaturou, která je šířena a ukládána především na internetu. Z toho vyplývá, že svou snadnou dostupností a počítačovou formou jsou často žákům bližší a známější než tištěné papírové knihy. Samozřejmě bychom mohli namítnout, že podporovat žáky v sezení u počítačů či notebooků není příliš výchovné. Je však třeba si uvědomit, že v dnešní moderní technologické době nelze žákům vyčítat komunikaci s novými médii – v jistých hranicích. Naopak považujeme za užitečné vést teenagery k tomu, aby svůj čas strávený na internetu využívali ke kultivaci své čtenářské kompetence, a to třeba i prostřednictvím fanfikcí, které jsou ostatně často žáky vyhledávány zcela spontánně.

Daniel Bína v publikaci *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy* píše, že málokteré prostředí je tak konzervativní jako škola. Mnoho učitelů starší generace má dodnes jisté problémy s užíváním nových médií ve vyučování, ať už se jedná o interaktivní tabule, učebnice či počítače celkově, přestože se tento stav nadále zlepšuje a technologická vybavenost škol stoupá. Fanfikce by v tomto ohledu mohly svým amatérským vznikem a internetovou podobou budít jisté obavy, které ovšem nejsou na místě, je-li s nimi zacházeno šetrně. Ve výše zmíněné publikaci se koneckonců objevuje odvážná koncepce *literárně-(multi)mediální výchovy* zahrnující teorii a recepci tvorby textů v prostředí nových médií⁵⁰, kam bychom jistě bez problémů mohli zařadit i práci s fanfikcemi.

V této kapitole jsme se tedy pokoušeli dokázat, že tato specifická literární tvorba má v dnešní moderní době své pevné místo ve čtenářství pubescentního žáka.

---

⁴⁹ BÍNA, Daniel a Eva NIKLESOVÁ, ed. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007, s. 29.

⁵⁰ BÍNA, Daniel a Eva NIKLESOVÁ, ed. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007, s. 10.

Zbývá již jen několik slov závěrem. V žádném případě nechceme touto diplomovou prací vzbudit podezření, že by snad fanfikce měly na školách nahradit výuku klasických literárních děl a obecně vysoké literatury kladoucí důraz na estetickou funkci. Považujeme za zcela správné, že bychom děti měli vést k poznání, že není důležité pouze to, co se říká, ale i jakým způsobem je to vyjádřeno. Nicméně dle našeho názoru je naprosto přijatelné, a dokonce žádoucí ozvláštnit výuku literární složky českého jazyka čas od času právě i touto triviální tvorbou, která je žákům blízká, je populární a mládeží vyhledávaná. V následujících kapitolách se budeme ještě podrobněji zabývat problematikou, jakou roli mohou fanfikce ve vyučování sehrát například ve vztahu k rozvíjení klíčových kompetencí, jež jsou v současné době považovány za alfu a omegu inovativního pojetí vzdělávání.

2.3 VYUŽITÍ FANFIKČÍ V PŘEDMĚTU *ČESKÝ JAZYK A LITERATURA*

Nyní se dostáváme k části, v níž se pokusíme navrhnout několik tipů, jak lze fanfikce využívat přímo ve vyučování *Českého jazyka a literatury*. Pozornost budeme postupně věnovat všem třem složkám tohoto předmětu, a to v následujícím pořadí: *Literární výchova, Komunikační a slohová výchova, Jazyková výchova*. Naším cílem není poskytnout doslovné znění úkolů, ale spíše navrhnout postup práce s fanfikcemi s přihlédnutím k tomu, jakým způsobem může tato literární tvorba obohatit výchovně vzdělávací proces.

2.3.1 VYUŽITÍ FANFIKČÍ V *LITERÁRNÍ VÝCHOVĚ*

Jak jsme již jednou v této diplomové práci zmiňovali, literární výchova je na základních školách obvykle ze všech kategorií vyučovacího předmětu *Český jazyk a literatura* nejméně časově dotovaná, a proto zařadit do této složky navíc práci s fanfikcemi se může zdát jako zbytečné plýtvání drahocenným časem. My se však pokusíme dokázat, že fanfikce naopak mohou přinést do hodin literární výchovy užitek. Vlastním obsahem literární složky českého jazyka jsou texty, především texty umělecké literatury⁵¹. Fanfikce sice nepatří svou podstatou do vysokého umění,

---

⁵¹ HNÍK, Ondřej. *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*. Praha: Karolinum, 2014, s. 11.

neboť nekladou největší důraz na funkci estetickou, ale přesto mohou při naplňování klíčových kompetencí sehrát svou roli.

Ladislava Lederbuchová ve své publikaci *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých* píše, že záměrnost a kvalifikované vedení výchovného působení na žáka by mělo být zárukou, že školní literární výchova bude efektivní, že vedle literárního vzdělání poskytne žákovi příležitost pro utvoření návyku číst, že bude motivovat jeho kladný vztah ke krásné literatuře⁵². Tím se tedy dostáváme k tomu, že jednou z hlavních úloh literární výchovy je vytvářet žákovy čtenářské návyky a pěstovat jeho čtenářské kompetence, kterými rozumíme celkovou, především dlouhodobě utvářenou připravenost k četbě, do níž se promítají i čtenářské zájmy a potřeby⁵³. Fanfikce s těmito zájmy a potřebami velice úzce souvisí, neboť, jak jsme dokládali v předcházející kapitole, je to právě tato specifická literární tvorba, která je pubescentními žáky velmi hojně vyhledávaná. Není tedy pochyb o tom, že fanfikce pomáhají utvářet čtenářské kompetence. Postřehne-li učitel ve své třídě zvýšený zájem o některý z moderních literárních fenoménů, je jistě zcela na místě, aby svou výuku v rámci motivace alespoň částečně přizpůsobil těmto potřebám svých žáků a nebál se pracovat ve vyučování i s fanfikcemi na některý z populárních kánonů. Dnešní modernizační doba ostatně v rámci učitelského povolání uplatňuje mnoho změn, především v profesní činnosti učitele, které se týkají jednak jeho rozšiřující se kompetence ve výchovném působení, jednak zvyšující se tvořivé účasti při realizaci kurikula ve výuce (o tomto aspektu v této kapitole ještě v souvislosti s fanfikcemi pohovoříme), ale především se také objevuje nutnost ovládat informační technologie, e-learning a počítač⁵⁴. Práce s internetovými fanfikcemi tak tomuto poslednímu požadavku zcela vyhovuje. Předpokládáme sice, že úryvky fanfikcí budou pedagogové žákům předkládat v tištěné podobě, je-li však reálné navštívit během vyučování i počítačovou učebnu, nebráníme se ani možnosti přečíst si vyhlédnutý text na originální webové stránce.

Samozřejmě že práci s touto literární tvorbou pak musí učitel podřizovat i výukové metody, kterými rozumíme prostředky, jichž učitel využívá v procesu výuky k dosahování výukových cílů. Ty musí být pochopitelně v případě využívání

---

⁵² LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 7.

⁵³ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 9.

⁵⁴ MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido, 2008. Pedagogický výzkum v teorii a praxi, s. 75.

fanfikcí pečlivě promyšlené, jelikož nezaměří-li učitel svou práci s fanouškovskou literaturou na konkrétní vyučovací cíl (například v případě, že ji bude používat pro pouhou četbu, která bude žáky bavit), zůstanou fanfikce jen tím, čím jsou primárně – pouhou konzumní tvorbou pro fanoušky fandomu.

Metody práce s fanfikcemi mohou mít různé podoby. Tradiční výuka založená na osvojování sumy hotových vědomostí a dovedností již není v moderní době dostačující⁵⁵. Je třeba proto kromě klasických výukových metod využívat i metody aktivizační/aktivizující (z nichž lze s ohledem k fanfikcím využívat především metodu řízeného rozhovoru) a metody komplexní, kam mimo jiné patří i brainstorming, kritické myšlení nebo výuka podporovaná počítačem, přičemž všechny tyto metody lze užít ve spojitosti s fanfikcemi ve vyučování (včetně klasických výukových metod a organizačních forem, jako jsou př. práce s textem, frontální výuka, skupinová výuka, samostatná práce apod.). Měli bychom ale také upozornit na to, že v současné době hrozí mnohdy i opačný extrém – učitel nemusí, ba by dokonce neměl předvádět gejzír metod bez ladu a skladu v každé konkrétní hodině, ale měly by prostupovat jeho výuku plynule po celou její dobu⁵⁶. Volba výukové metody vychází z objektivních kritérií, mezi něž patří zejména cíl a obsah výuky, osobnost učitele a osobnost žáka (včetně úrovně jeho fyzického a psychického rozvoje a dispozic zvládat požadavky učení), dále také zvláštnosti třídy (zastoupení chlapců, děvčat, různá etnika, formální i neformální vztahy kolektivu a jistě sem můžeme z našeho hlediska řadit i zájem či nezájem o fanfikce na určitý kánon) a vnější podmínky výchovně-vzdělávací práce (především technická vybavenost školy, ovšem pro účely fanfikcí může být i zcela dostačující pouhá tiskárna pro okopírování či vytištění textu, přestože možnostem práce s počítači, interaktivní tabulí a internetem jsme též nakloněni)⁵⁷.

Ještě než se pustíme do návrhů práce s fanfikcemi včetně argumentů pro pozitivní vliv na rozvoj učení žáka, považujeme za přínosné využít některé informace z výzkumu, jenž byl částečně uveřejněn v publikaci *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*, kterou napsal Ondřej

---

⁵⁵ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada), s. 10.

⁵⁶ KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993, s. 12.

⁵⁷ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada), s. 31.

Hník. Jedná se o výzkum, v němž vysokoškolští studenti odpovídali na otázku, jak probíhala výuka literatury na druhém stupni ZŠ a na střední škole, když byli ještě sami žáky. Většina výpovědí se shoduje na tom, že v hodinách literatury byl silně pocíťován nedostatek četby:

„Vždy to byl jen holý výklad teorie, žádné obrázky, ukázky, nic. Učitelka celou hodinu vykládala (četla z učebnice) a my si zapisovali. Při zkoušení chtěla přesné zápisky – jak to ona diktovala.“

„Výuka literatury na 2. stupni ZŠ se moc nelišila od té na SŠ. Rozebírali jsme životopisy literárních umělců a výčet jejich děl s tím, že na SŠ mnohem podrobněji.“

„Na druhém stupni ZŠ jsme měli klasickou výuku literatury – bohužel typickou pro starší zaběhlé učitelky, tedy byla nám nadiktována fakta, která jsme se z paměti naučili, a výsledkem byl test...“

„Celé hodiny nám paní učitelka diktovala autory a jejich díla. Nic jsme nečetli, i když jsme samozřejmě měli seznam povinné četby.“⁵⁸

Tyto výpovědi se nám zdají z hlediska dnešního požadavku inovativní výuky přímo alarmující, tím spíše, že publikace pochází z roku 2014, tedy z doby, kdy byla již dávno zavedena kurikulární reforma a transformace školství. Zajímavý je ovšem také další výzkum, kde byli naopak žáci dotazováni, co by na výuce literatury změnili. I zde se jejich výpovědi v mnohém shodují a poskytují náměty pro zamyšlení nad tím, zda je skutečně nutné unavovat děti dlouhými výčty literárních autorů a jejich děl, která jsou pro současné žáky často již nesrozumitelná jazykově, ale i obsahem.

„Vytřídit autory. Příliš mnoho neznámých, nedůležitých autorů.“

„Výuku literatury bych změnil, poněvadž mi 90 procent hodin připadá jako dějepis.“

„Moc mě hodiny literatury nebaví, i když ráda čtu.“

„Ráda bych znala i názor ostatních.“

„Máme hodně pojmů ve slovníčku a špatně se to učí. Mohli bychom číst ještě víc příběhy z čítanky, protože většinou čteme jen historii literatury.“

„Méně informací o autorech.“⁵⁹

---

⁵⁸ HNÍK, Ondřej. *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchobného oboru*. Praha: Karolinum, 2014, s. 23.

⁵⁹ HNÍK, Ondřej. *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchobného oboru*. Praha: Karolinum, 2014, s. 27.

Jistě můžeme poznamenat, že práce s fanfikcemi v hodinách literatury splňuje všechny výše požadované nároky. Protože autoři této literární tvorby nejsou obvykle skutečnými spisovateli, rozhodně nenutíme žáky pamatovat si dlouhé seznamy jmen, maximálně můžeme stručně pohovořit o autorovi originálního příběhu, ovšem vzhledem k tomu, že se obvykle jedná o populární fenomény, stále existuje větší šance, že tento způsob bude žákům bližší. Práce s fanfikcemi je také především založena na četbě, a to jak fanfikce samotné, tak i její kanonické předlohy, u níž si však vždy musíme ověřit, zda je mezi žáky dostatečně známa (a oblíbena). Využití fanouškovské tvorby odpovídá i přání dozvědět se názor ostatních, a to nejen spolužáků ve třídě, ale fanfikce samotná je jistou autorovou interpretací originálního díla, takže už sama o sobě předkládá jistý názor k posouzení a porovnání.

Jak jsme již několikrát naznačili, výběr fanfikce pro vyučovací hodiny podléhá i zájmům a potřebám žáků. V tomto smyslu tedy učitel odpovídá i na současný požadavek, který částečně staví dítě do role partnera při vyučování. Podle Josefa Maňáka je v moderní pedagogice smyslem vyučovací činnosti učitele podněcovat myšlení a tvořivé aktivity žáků a poskytovat jim větší prostor pro jejich rozhodování o vlastním učení⁶⁰.

Nyní se již konečně podíváme přímo na návrhy práce s fanfikcemi z hlediska naplňování očekávaných výstupů (které vycházejí z šesti základních klíčových kompetencí – kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní), na nichž je postaven Rámcový vzdělávací program, jakožto jeden ze základních dokumentů pro vzdělávání v České republice. Opět budeme soustředit pozornost zejména na základní vzdělávání, konkrétně pro 2. stupeň základní školy, jsme však toho názoru, že s fanouškovskou literární tvorbou lze stejně hodnotně nakládat i na středních školách a gymnáziích (a obecně i na uměleckých a odborných školách). V následujících řádcích si vždy vybereme některý z očekávaných výstupů v literární výchově na 2. stupni ZŠ a okomentujeme, jakým způsobem se na těchto výstupech může podílet práce s fanfikcemi.

„Žák uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla“, „Žák formuluje ústně i písemně

---

⁶⁰ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, s. 18.

*dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo*⁶¹

V těchto prvních dvou vybraných očekávaných výstupech se fanfikce svými možnostmi v zásadě neliší od jakéhokoliv jiného literárního díla. I přečtenou fanfikci lze reprodukovat nebo se zaměřit na rozbor její struktury a jazyka, přestože přiznáváme, že kvůli svému povětšinou amatérskému vzniku nemusí být fanouškovská tvorba po těchto stránkách příliš zajímavá, ačkoliv výjimky se jistě najdou, neboť i ve fanficcích se často pracuje se zajímavými metaforami, metonymiemi, přirovnáními a jinými ozvláštňujícími prostředky, třebaže nejsou primárně zaměřeny na estetiku jazyka.

Rovněž formulování dojmů ze své četby (jak v ústní, tak v písemné podobě) a interpretace smyslu díla mohou být spjaty s fanfikcemi stejně tak jako s uměleckou literaturou, ovšem s jedním patrným rozdílem, v němž shledáváme jeden z přínosů fanouškovské literární tvorby. V této formulaci dojmů či interpretaci se totiž může promítnout žákův souhlas, či naopak polemika s autorem fanfikce, s jeho pojetím postav, příběhu apod. Zatímco u „klasického“ literárního díla předpokládáme, že je pro žáka nové a originální, a nemá tedy s čím tyto aspekty porovnávat, u fanfikce tomu tak není. Zde již žák zná původní předlohu pro předkládaný text, a jeho formulované názory tak mohou být o to hodnotnější a poučenější.

*„Žák tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie*⁶²

U tohoto bodu se zastavíme o něco podrobněji, protože jej považujeme za klíčový. Práci s fanfikcemi ve vyučování totiž dle našeho názoru můžeme rozdělit na dvě základní možnosti: zaprvé četbu a rozebírání již napsané fanfikce a zadruhé tvorbu vlastní fanfikce. Tvořivé činnosti (v našem případě zejména tvořivé psaní) jsou jedním ze zásadních požadavků inovativního způsobu výuky, který je v současné době tolik preferovaný. Tvorba vlastní fanfikce je přímo ideální odpovědí na tento požadavek a vzhledem k popularitě originálních kánonů (ze žánrů fantasy, sci-fi, detektivek apod.) existuje reálná naděje, že budou děti tomuto způsobu práce nakloněny více než v případě tvorby textu na méně oblíbená (či vůbec žádná) díla. Je

---

⁶¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 24. [cit. 2018-01-01]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

⁶² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 24. [cit. 2018-01-01]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

dokonce možné, že učitel během svého působení zjistí, že se v jeho třídě vyskytují žáci, již se věnují psaní fanfikcí sami od sebe v rámci svého volného času.

Je třeba považovat to za velmi pozitivní jev a opět můžeme odkázat na Ondřeje Hníka a jeho publikaci (*Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*), v níž upozorňuje na to, že tvorba vlastního textu, ať již za účelem porozumění vybranému literárně teoretickému problému nebo jako víceméně spontánní žákovská tvorba, má velký potenciál. Tento literární vědec odkazuje na svou vlastní praxi ze základní školy, kde se setkal s žáky, kteří se ve svém volném čase věnovali produkci textů (poezie, prózy, ale i deníkových záznamů, kronik či vzpomínek). Tito žáci pak například měli oproti ostatním větší jazykový cit, větší cit pro jazyk a styl literárního díla, většinou se uměli vyjadřovat jasněji a kultivovaněji než ostatní, byli aktivnější v diskuzi nad textem, jejich texty měly ambice stát se „velkou tvorbou“ (např. ve hře s jazykem, v symbolice jmen, v kombinaci několika kompozičních principů, v nečekaném vypořádání)⁶³ apod. I přirozený zájem o fanfikce a jejich tvorbu může v žácích tyto vlastnosti tříbit a kultivovat.

Psaní fanfikce můžeme v některých případech přirovnat k práci s „bílymi místy“ v textu, o nichž hovoří receptivní estetika Kostnické školy, což je teorie, jejímž hlavním tvrzením je to, že každé literární dílo obsahuje jistý počet prázdných míst, které pak umožňují interpretační prostor pro svého čtenáře⁶⁴. Právě s těmito místy pracují často autoři fanfikce, když ve svých textech domýšlejí některé situace, zápletky, dějové odbočky od linie originální předlohy, jimiž pak například mohou ze svého vlastního pohledu objasnit psychologické motivace postav apod. Tento způsob práce považujeme za velmi přínosný v rámci rozvíjení žákovy fantazie a schopnosti interpretace. Velmi zajímavým úkolem pro žáky může být například změna vyprávěče příběhu, kdy učitel nechá děti ve třídě přepsat jistou pasáž z kánonu do podoby fanfikce z perspektivy jiné postavy. Tím žáky vedeme nejen k poznání, že výběr vyprávěče je pro literární dílo jednou ze zásadních věcí, ale zároveň je učíme dívat se na situace z různých úhlů pohledu. Koneckonců četbou umělecké literatury (a v našem případě i fanfikce) dítě nejen obohacuje svůj vnitřní život emocionálně a esteticky, podněcuje svou představivost a fantazii, ale také zmnožuje svůj pohled na

---

⁶³ HNÍK, Ondřej. *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*. Praha: Karolinum, 2014, s. 63.

⁶⁴ SEMIDUBSKÝ, Miloš. *Čtenář jako výzva: výběr z prací kostnické školy recepční estetiky*. Vyd. 1. Brno: Host, 2001, s. 47.

svět⁶⁵. Změnou vypravěče mohou převyprávěné situace dostávat úplně nové významy, role jednotlivých postav se mohou měnit a autor takovéto fanfikce může do textu promítat své vlastní názory na daný příběh.

Vraťme se ještě na okamžik k interpretaci literárního díla. Naznačovali jsme, že fanfikce již samy o sobě jsou takovou interpretací, v níž autor na svém vlastním textu dokládá, jakým způsobem si vykládá motivy z originálního díla, jak rozumí postavám a jejich jednání apod. V tomto směru jsou fanfikce jakožto prostředek k tvořivému vyjádření vlastní interpretace nedocenitelné, ostatně Ondřej Hník ve své již několikrát zmiňované publikaci považuje za interpretační aktivity mimo jiné následující:

- *tvorba textu (fabulace příběhu či tvorba lyrického textu) k zadanému titulu nebo k zadané osnově;*
- *inspirovaná tvorba textu (fotografií, obrazem, předmětem, jiným příběhem...);*
- *parafráze textu;*
- *napodobení stylu textu (autorského stylu, stylu literárního směru / skupiny apod.);*
- *vstup do cizího hlediska / cizí role (změna vypravěčské perspektivy, vstup do role postavy v dramatinizaci, řešení otázky jak bych se zachoval/a v roli postavy a proč apod.);*
- *zvažování textových variant (dvou různých začátků příběhu, několika možných vyústění apod.);*
- *srovnávání textů (žánrově / druhově / tematicky / stejných / různých...)⁶⁶*

Domníváme se, že všemi těmito způsoby lze s fanfikcemi pracovat tak, abychom fanouškovskou tvorbu smysluplně využili ve prospěch našich vytčených výchovně vzdělávacích cílů a obohatili emocionálně (a třeba i esteticky) vnitřní život žáků.

V souvislosti s jedním specifickým žánrem fanfikcí nás ještě k tvorbě napadá zajímavý návrh, kterým můžeme nejen rozvíjet žákovy interpretační schopnosti, čtenářské kompetence a fantazii, ale zároveň jím lze podpořit i interdisciplinární

---

⁶⁵ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, s. 7.

⁶⁶ HNÍK, Ondřej. *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*. Praha: Karolinum, 2014, s. 62.

vztahy (na které je v moderní pedagogice kladen také velký důraz v rámci překonávání izolovanosti jednotlivých oborů, propojování poznatků apod.) s hudební výchovou. Jedná se o žánr songfic (viz slovníček fanfikcí), jenž propojuje text fanfikce s textem nějakého songu. Proč se tedy neinspirovat třeba i probíranými folklórními písněmi nebo různými hudebními směry (big beat, rock, pop, country, disko apod.), s nimiž se žáci seznamují v rámci hudební výchovy na druhém stupni ZŠ? Musíme pochopitelně najít takovou situaci v originálním díle, nebo respektive takové téma fanfikce, se kterým budou vybrané písně korespondovat. Podaří-li se nám ovšem tuto práci zkoordinovat a děti k ní motivovat, metaforicky zabijeme dvě mouchy jednou ranou.

Nyní se vrátíme k očekávaným výstupům v Rámcovém vzdělávacím programu a jejich naplňování pomocí fanouškovské literární tvorby.

„Žák porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování“⁶⁷

U tohoto bodu můžeme připomenout, že porovnávat můžeme s žáky nejen fanfikci s její originální literární předlohou, ale že fanfikce může vznikat právě i ve vztahu k filmu nebo seriálu, tudíž je možno porovnávat i fanouškovský text s audiovizuálním zpracováním. Tímto způsobem může učitel podporovat u svých žáků mimo jiné i kritické myšlení, jehož metody jsou nástrojem k porozumění učiva, k odhalování vztahů mezi jednotlivými osvojenými jevy a fakty a k vytváření vlastního názoru na danou problematiku⁶⁸. Kritické myšlení je jednou ze základních dovedností, jejíž ovládnutí je důležité pro formování vlastní osobnosti a názoru, rozpoznání případné manipulace, anebo (v případě práce s fanfikcemi) pro obohacení vlastního duchovního života.

„Žák rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty“⁶⁹

Snad jsme již v této kapitole dostatečně prokázali, že fanfikce mohou být velkým přínosem pro výchovně vzdělávací proces v hodinách *Literární výchovy*, ovšem kdyby nic jiného, stále nám tato fanouškovská tvorba může posloužit jako

---

⁶⁷ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 24. [cit. 2018-01-01]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

⁶⁸ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada), s. 113.

⁶⁹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 24. [cit. 2018-01-01]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

typická ukázka konzumní literatury, neboť nejčastěji je jí taková literatura předlohou. Osobně se domníváme, že i triviální (konzumní) literatura má svůj smysl a není nutné jí zcela opovrhovat a vytěsňovat ji z vyučování. Na fanfikcích stejně jako na jakémkoliv jiném textu z této kategorie lze vyhledat prvky, které dokládají, že její primárně plněnou funkcí není estetická, jež je naopak zásadní pro literaturu hodnotnou (uměleckou). Žák se tedy může naučit odlišovat tyto dvě sféry literatury klidně i na textu této specifické tvorby, u které vzniká reálná naděje, že pro něj bude přitažlivá a motivační.

Tím bychom tedy mohli uzavřít část této kapitoly opírající se o Rámcový vzdělávací program a jeho vytčené očekávané výstupy a nezbývá nám než připojit ještě jeden návrh na práci s fanfikcemi ve vyučování *Literární výchovy* a několik souvisejících postřehů.

V první části této práce jsme se věnovali tematice fanfikcí a jejich specifickému světu. Ve slovníčku souvisejících pojmů jsme uváděli mnohé zvláštní žánry, které vznikly pouze v rámci fanouškovské literární tvorby a v jiné literatuře není prakticky možné se s nimi setkat. Jedná se například o songfic, drabble, angst, fluff, crossover apod. Přestože tyto žánry postihují všechny možné vlastnosti textu či typický průběh děje, bylo by jistě zajímavé seznámit žáky (za předpokladu, že se v tom sami neorientují) s těmito termíny a nechat je (samostatně, ve skupinkách, celotřídně) vymyslet svůj vlastní nový žánr fanfikcí. Mohl by se týkat nějakého typického jevu (př. způsob chování nějaké postavy, způsob vypravěčství apod.) nebo stejně či podobně (s měnícími se okolnostmi a charaktery) probíhajícího děje povídek tohoto nového žánru. Nejen že bychom tak mohli podporovat fantazii žáků, ale zároveň bychom při tomto vymýšlení mohli zúročit i jejich poznatky z literární teorie, je to tedy zase další způsob, jakým způsobem prospěšně využít fanfikce ve vyučování.

Inovativně pojatá výuka literární výchovy se často zakládá na třífázovém modelu učení, na tzv. metodě E-U-R. Tento třífázový model je součástí metod kritického myšlení a je velice efektivní, neboť sleduje potřeby učícího se jedince, dává mu dost intelektuálních i emocionálních stimulů. Díky němu si žáci zapamatují učivo na delší dobu, jsou aktivnější ve vyučovacím procesu a více motivovaní k učení, projevují vyšší míru tvořivosti a jejich schopnost tvořivé práce a tvořivého myšlení je rozvíjena, jsou rozvíjeny také komunikační dovednosti žáků, podporuje se u nich

schopnost týmové práce a kooperace, žáci si osvojují dovednost pracovat s informacemi, vyhledávat důležitá fakta⁷⁰.

První z těchto fází je *evokace*, kdy si žáci samostatně vybavují, co již ví o probíraném tématu. Uplatňují tedy své předchozí vědomosti, které následně propojují s novými fakty, porovnávají své původní prekoncepty s koncepty, přičemž se v této fázi mohou odhalit různá neporozumění a žáci si mohou opravit chybné názory. Pro evokaci je v každém případě důležitá vlastní aktivita žáků, jejich samostatné přemýšlení a formulace těchto myšlenek. V tradičně pojaté výuce tomu tak nebylo. Dalším neodmyslitelným cílem evokace je také motivovat žáky a vzbudit v nich kognitivní potřeby.

Domníváme se, že k textu fanfikce se přes evokaci dá velmi dobře přistupovat, neboť žáci jsou již vybaveni znalostmi originální předlohy této tvorby, mají tedy tzv. na čem stavět. Vybereme-li do vyučování fanfikci s neočekávaným dějem, případně fanfikci s prvky AU nebo OOC (viz slovníček fanfikcí), může právě i rozpor mezi žákovskými prekoncepty a textem fanfikce působit motivačně (vtipně, humorně). Vhodnými výukovými metodami pro tuto fázi modelu E-U-R jsou např. brainstorming, volné psaní, myšlenkové mapy, pětilístek či klíčová slova.

Druhou částí je *uvědomění si významu*, což je především fáze expozice a fixace učební látky. V tomto okamžiku dochází k předávání nových informací, avšak nenásilnou a přirozenou formou, kterou děti nepocítují jako strohý výklad. Naopak, i zde je důležitá vlastní aktivita žáků a potřeba udržet jejich zájem. Vhodné jsou například metody interpretačního dialogu, četba v roli, předvídání, komparace či variace, je ovšem pochopitelné, že každý text fanfikce, který si pro své vyučování vybereme, bude vyžadovat jiné metody, neboť bude splňovat různorodé výchovně vzdělávací cíle.

Třetí a poslední fází je *reflexe*, během níž si žáci třídí, systematizují a upevňují nové vědomosti, a přetvářejí si tak svá původní vědomostní schémata⁷¹. Jedná se o zastřešující část, v níž by mělo být shrnuto to podstatné, co si mají žáci zapamatovat. Opět můžeme využít metodu brainstormingu nebo myšlenkové mapy či pětilístku,

---

⁷⁰ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada), s. 115.

⁷¹ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada), s. 116.

případně literárních kroužků (např. novinář, hledač citátů, spisovatel, literární vědec apod.) či řízeného rozhovoru aj. Novým požadavkem, který často bývá opomíjen, je hodnotit v reflexi nejen to, co se žák během hodiny či hodin naučil, ale také metody, které mu připadaly nejméně atraktivní, které mu nejvíce umožnily správně interpretačně komunikovat s textem.

Fanfikce si jistě i přes svou postrádanou estetickou funkci zaslouží pozornost učitelů a své místo ve vyučování *Literární výchovy*. Jsme toho názoru, že utváření čtenářských kompetencí nemusí ve škole probíhat pouze na základě textů vysoké umělecké literatury, obzvláště té, která je v dnešní době již žákům jazykově či kontextově nepřístupná. Vždyť i výzkum z roku 2003 (zmíněný v publikaci Ondřeje Hníka) odhaluje, že nejčastějšími důvody pro pozitivní hodnocení této složky předmětu *Český jazyk a literatura* ze strany žáků jsou především zábavnost, zajímavost (včetně poučení), schopnost zprostředkovat nové světy či netradičně přiblížit minulost⁷². Tím vším mohou fanfikce pozitivně ovlivnit hodiny literatury.

2.3.2 VYUŽITÍ FANFIKČÍ V KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÉ VÝCHOVĚ

Druhou oblastí, kterou se nyní budeme zabývat, je *Komunikační a slohová výchova*, na niž je v současné době kladen větší důraz, než tomu bylo v předcházejících letech (a zejména pak v minulém století). Měli bychom ovšem dopředu upozornit na to, že fanfikce svou podstatou spadají pod literární tvorbu a jejich nejužitečnější zastoupení a možnosti práce s nimi spatřujeme v *Literární výchově*, které jsme se věnovali v předcházející kapitole. Nicméně pokusíme se nyní navrhnout i několik nápadů, jakým způsobem využít této fanouškovské literatury i v hodinách slohu.

Jiří Kostečka se ve své publikaci *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)* zabývá otázkou, jakým způsobem přesvědčit žáka či studenta, že hodiny slohu (a jazyka) se mu mohou stát nejen zdrojem vědění, ale i potěšení z tvůrčí práce, z dobrodružství poznávání a z rozvíjení fantazie⁷³. Položili jsme si stejnou otázku, a přestože věříme, že existuje mnoho zajímavých a kreativních

---

⁷² HNÍK, Ondřej. *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*. Praha: Karolinum, 2014, s. 22.

⁷³ KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993, s. 3

metod, kterých lze v hodinách slohu využít, zaměříme se pouze na ty, jež můžeme využít ve vztahu k fanficcím.

Nejprve bychom si ale měli připomenout, co je naším obecným cílem ve složce *Komunikativní a slohové výchovy* českého jazyka. Naším úkolem je vstítit žákovi relativně ucelené a pevné teoretické poučení o stylu a stylistice, slohotvorných činitelích, funkčních stylech, slohových postupech a slohových útvarech⁷⁴. Neměli bychom ovšem zapomínat na nové, komunikační pojetí slohové výchovy, na které jsme upozorňovali již v kapitole o postavení předmětu *Český jazyk a literatura*. Můžeme tedy zopakovat, že alfou a omegou těchto hodin je naučit žáka vytvářet takový jazykový projev, který je nejen srozumitelný a vyjadřuje jeho myšlenky, názory a postoje v logickém sledu, ale především je funkční vzhledem ke komunikační situaci. Nemusí se tedy vždy jednat striktně o projev spisovný, ale naším cílem je naučit žáka, kdy, kde a za jakých okolností je tolerován nespisovný jazyk (či je dokonce lépe jej použít), kdy naopak mluvit spisovně či hovorovou češtinou (na hranici spisovnosti). Tento úkol koresponduje se třemi základními problémy, jež jsou vymezeny v publikaci *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy* (autory jsou Daniel Bína a Eva Niklesová). Podle této knihy nejsou ve vyučování českého jazyka hlavními problémy pravopisné nedostatky, potíže s určováním doplňku a postupně rozvíjejícího přívlastku, klasifikování gramatických jevů ve sporných případech apod., ale především nedostatečný jazykový cit, chatrná slovní zásoba a nepřipravenost formulovat/komunikovat⁷⁵. Tomu všemu musí učitel věnovat zvláštní pozornost a citlivě v žácích tyto vlastnosti probouzet.

Ve slohu (a ostatně v celém předmětu *Český jazyk a literatura*, ovšem ve slohu zvláště) klademe velký důraz na tvořivost a produkční činnost žáků. Vedeme je k vytváření funkčních textů a stejně jako v literatuře též rozvíjíme jejich fantazii. U žáků se často samovolně objevují tvůrčí pokusy, kterých pak přibývá v období adolescence, kdy se mládež nezřídka pokouší například o tvorbu básní, povídek, divadelních her, o publicistiku, a dokonce třeba i o román⁷⁶. Období 2. stupně základní školy je pro dítě významnou dobou, kdy prodělává nejen velkou spoustu

---

⁷⁴ KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993, s. 13.

⁷⁵ BÍNA, Daniel a EVA NIKLESOVÁ, ed. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007, s. 8.

⁷⁶ ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 197.

fyzických i psychických změn (pubescence), ale zároveň se již v tomto věku (11-15 let) rozhoduje o směru své budoucí profese promýšlením podání přihlášek na konkrétní střední školy, gymnázia či učiliště. Měli bychom se tedy svým přístupem postarat o to, abychom žáky například nevhodným způsobem vyučování neodradili od možnosti věnovat se českému jazyku i v dalších letech studia, případně v zaměstnání profesionálních jazykovědců, spisovatelů, esejistů, publicistů apod. Vždycky bychom tedy v rámci přípravy svých hodin měli zvážit budoucí mimoškolní potřeby absolventů, neboť ty jsou u slohu zvláště četné a potřebné⁷⁷.

Nyní tedy přistoupíme přímo k několika návrhům využití fanfikcí v *Komunikační a slohové výchově*. Již jsme zmínili, že důležitou součástí učiva této kategorie předmětu je nauka o stylech. Styly v základu můžeme dělit na individuální (styly jednotlivých autorů) a objektivní, přičemž objektivní lze dále členit například podle funkce na několik základních druhů: prostěsdělovací (běžnědorozumivací), odborný, administrativní, publicistický, umělecký a někdy se též samostatně vyřazují i funkční styly esejistický a řečnický⁷⁸.

Fanfikce bychom pochopitelně zařadili do oddílu uměleckého funkčního stylu, třebaže jsme již několikrát zmiňovali, že estetika tohoto textu může být poněkud upozaděna jinými funkcemi. Jako velmi užitečný prostředek pro ověřování nabytých znalostí dětí (a zároveň s podporou tvořivého myšlení) se ukazují různé transformace. Dle našeho názoru by tedy bylo zajímavé a pro žáky atraktivní pokusit se přepsat fanfikci do jiného funkčního stylu. Žáci se mohou pokusit převyprávět děj fanfikce v prostěsdělovacím stylu, zapsat jej jako novinářovu zprávu do tisku pomocí publicistického stylu, podívat se na situace vědeckým okem odborného stylu apod. Tím klademe důraz nejen na žákovu představivost, ale zároveň se touto kreativní cestou můžeme ujistit, že ovládá všechny znaky a náležitosti typické pro jednotlivé objektivní funkční styly.

Další návrh, který se nám jeví jako užitečný, souvisí především s ústním jazykovým projevem, případně s médií. O důležitosti a kultivaci jazykového projevu jsme zde již hovořili, pojďme si ovšem něco málo říci i o médiích. Nejdůležitějším charakteristickým rysem médií je, že jsou schopné přenášet různé

---

⁷⁷ KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993, s. 71.

⁷⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk. 2.,* přeprac. vyd. Praha: ISV, 2000. Jazykověda (Institut sociálních vztahů), s. 377.

informace⁷⁹. Nejrozšířenějším přesvědčením v dnešní společnosti je, že média mají na jedince i společnost významný vliv. Mohou ovlivňovat chování, postoje a názory lidí, mohou pomáhat při rozhodování (př. v politických volbách), vzdělávat, měnit životní styl, ale i děsit, bavit, navádět k určitému jednání či vyvolávat mylné pocity ohrožení a paniky. Média mohou potvrzovat jisté společenské hodnoty, působit vůči nim destruktivně, přetvářet je nebo tvořit zcela nové⁸⁰.

Je tedy vidět, že média hrají v životě dnešního člověka nezanedbatelnou roli a i žák základní školy s nimi přichází denně do styku. Jak s nimi ale souvisejí fanfikce? Pomineme-li už samotný fakt, že fanfikce samy o sobě jsou zprostředkovávány pomocí média (internetu), nabízí se ve slohové výchově další zajímavý podnět, jak je využít ve vztahu k rozvoji žakovského jazykového projevu v souvislosti s médií. Součástí programu médií, konkrétně televizního programu, bývají různé diskusní televizní pořady. Proč tedy v hodinách slohu nevytvořit s žáky krátkou fanfikci, jejím ústředním bodem bude dialog postav na určité téma? Nejen že fakt, že by se jednalo o fanouškovskou tvorbu na určitý populární kánon, by působil ve vztahu k dětem motivačně, ale především by se posléze dal tento dialog ve třídě předvést a drammatizovat včetně užívání nonverbální a nonlingvální komunikace. Byl by to tedy důležitý moment kultivace žakovského jazykového projevu, a pokud bychom zašli ještě dál, mohli bychom tento rozhovor charakterů převést přímo do předvádění skutečného (anebo ještě lépe žáky vymyšleného) televizního pořadu. Tím bychom také částečně naplnili součást výuky o médiích, která nás v dnešní době obklopují.

Malinko se ještě přidržíme diskuse. Diskuse je taková výuková metoda, jejíž podstatou je komunikace mezi učitelem a žáky i mezi žáky navzájem. Při komunikaci dochází k oboustranné výměně názorů, argumentů, zkušeností a pomocí ní žáci nalézají řešení daného problému⁸¹. Již v předešlé kapitole jsme naznačili, že fanfikce jakožto jistý druh interpretace původního díla může vzbuzovat polemiky. Máme tedy za to, že sama fanfikce jako taková (obzvláště v případě fanfikce do jisté míry kontroverzní) může být zajímavým námětem pro diskuzi ve třídě. Žáci se mohou

---

⁷⁹ BÍNA, Daniel a Eva NIKLESOVÁ, ed. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007, s. 29.

⁸⁰ BÍNA, Daniel a Eva NIKLESOVÁ, ed. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007, s. 42.

⁸¹ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada), s. 56.

vyjadřovat k jejímu ději, ale především také k pojetí postav, k jejich (třeba i nově nebo nečekaně) pojatým charakterům, jednání apod., které mohou porovnávat se svými vlastními názory a postoji, jež si vůči originálnímu dílu vytvořili. S tímto přitažlivým tématem by pak jistě nebyl problém vést žáky k debatě mezi sebou tak, abychom tím splňovali jeden z očekávaných výstupů v Rámcovém vzdělávacím programu (pro *Komunikační a slohovou výchovu* na 2. stupni základní školy): „*Žák se zapojuje do diskuze, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu*“⁸².

Poslední návrh na originální využití fanfikcí uvádíme úmyslně na závěr, neboť si v tomto případě nejsme jisti, zda to můžeme nazývat využitím fanfikce, či spíše využitím části fanfikce a především její kanonické předlohy. Přesto tento nápad alespoň stručně zmíníme. Měli bychom vybrat takovou fanfikci, která buď předchází ději své předlohy, anebo na něj naopak navazuje – tím se rozšíří působnost jednotlivých charakterů. Následně můžeme žáky nechat sestavit životopis jejich oblíbené postavy včetně zakomponování nových informací vyčtených z fanfikce. Životopis je jedním z nejdůležitějších slohových útvarů, neboť jej žáci zcela nepochybně uplatní ve svém vlastním životě při hledání budoucího zaměstnání – správně a výstižně sestavený životopis je základním kamenem úspěchu. Ve věku 11-15 let však ještě za sebou žáci nemají tolik životních zkušeností, aby bylo účelné pokoušet se o sestavení vlastního životopisu. Zcela určitě není od věci zadat úkol, v němž žáci napíší životopis do své vysněné práce, jelikož se tím ujistíme, že jsou například seznámeni s výběrem středních či vysokých škol, které budou muset v rámci tohoto zaměstnání absolvovat, ale sestavování životopisu literární postavy včetně využití fanfikcí se nám zdá též funkční a motivační, především jedná-li se třeba o postavy s nadpřirozenými schopnostmi (je pak zcela na fantazii žáků, aby dle těchto schopností vybrali postavě vhodné zaměstnání a sami si kupříkladu vymysleli zajímavé školy a akademie, které postavy mohly navštěvovat).

Snad se nám tedy podařilo prokázat, že fanfikce mohou mít své místo a svůj účel i v hodinách *Komunikační a slohové výchovy* v rámci výuky českého jazyka, přestože primárně bychom s nimi mohli pracovat v literární výchově.

---

⁸² *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 22. [cit. 2018-01-04]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

2.3.3 VYUŽITÍ FANFIKČÍ V JAZYKOVÉ VÝCHOVĚ

Pakliže jsme u slohové složky českého jazyka měli méně možností, jak ve výuce této kategorie fanfikce využít, s podobnými problémy se budeme potýkat též v *Jazykové výchově*. Je to způsobeno faktem, že výuka jazykového systému jako takového se opírá především o poznatky a informace o jazykových jevech, pravopise apod., které se pak dále zúročí v ostatních dvou složkách předmětu *Český jazyk a literatura*. Jak tedy do této části začlenit fanouškovskou tvorbu, když je založena především na interpretaci, fantazii, relaxační a zábavné funkci? Na několik možností jsme přišli, ale všechny tyto návrhy spojuje jeden neodmyslitelný fakt – fanfikce v *Jazykové výchově* budou plnit především funkci motivační.

O motivaci jsme se v této diplomové práci zmínili několikrát, ale dosud jsme dostatečně nezdůraznili její důležitost pro vyučování, neboť je to jeden ze základních předpokladů úspěšného výchovně vzdělávacího procesu. Nejjednodušeji řečeno, motivace je souborem vnitřních či vnějších faktorů, které vedou člověka k aktivizaci a energetizaci organismu, přičemž usměrňují jednání či chování jedince tak, aby dosáhl určitého cíle. Motivovat žáky k učení je jedním z nejzásadnějších úkolů učitele.

Motivaci ve vyučování lze rozdělit na dlouhodobou a aktuální, přičemž každá z nich může být buď vnitřní nebo vnější. Dlouhodobá motivace představuje relativně trvalé, průběžné a soustavné přesvědčení žáka o smysluplnosti studia daného oboru. Aktuální motivace se pak obvykle týká jedné konkrétní vyučovací hodiny. Vnější motivaci může vyvolat např. osobnost učitele, rodičů, obava z neúspěchu, vnitřní motivace většinou souvisí s talentovou orientací žáka na daný předmět a s jeho hlubokým zájmem o něj⁸³. Motivaci je důležité promýšlet v každé hodině a někdy též v každé fázi vyučovací hodiny. Lucie Zormanová ve své publikaci *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod* uvádí, že v současné škole se při realizaci aktivizujících metod objevují nejčastěji tyto problémy: neukáznění žáci, nedostačující intelektová úroveň žáků, pedagogové přetížení mnoha povinnostmi, žáci bez motivace k učení⁸⁴. Je tedy patrné, že nedostatečná motivace je navzdory snahám

---

⁸³ KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993, s. 16.

⁸⁴ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada), s. 38.

o zavádění inovativních způsobů výuky v českých školách neustálým problémem, s nímž je nutno se i nadále potýkat.

Fanfikce v tomto ohledu mohou odvést užitečnou službu. Jakožto fanouškovské texty dětem blízké, zakládající se na literárním či jiném díle pro ně populárním, by mohly vzbudit jejich pozornost a upoutat ji nejen k samotnému textu a ději v něm, ale se správným vedením učitele též k vytčeným jazykovým jevům, které chceme na jejich základě děti naučit. Fanfikce tímto způsobem spadají především do kategorie vnější a aktuální motivace ve vyučování, ale mohly by mít své místo i v tzv. volných hodinách, jež navrhuje Jiří Kostečka jako jeden z faktorů prohlubující v žácích dlouhodobou motivaci. Říká tím, že se velmi vyplatí zařadit přibližně jednou za dva měsíce (ale pravidelně) volnou hodinu na zajímavé slohové či jazykové téma. Pokud se učiteli podaří připravit si „mimoosnovovou“ látku dostatečně zajímavě, žáci si záhy zvyknou, na hodiny se těší a můžeme pozorovat jejich výraznou aktivizaci. Mimo jiné ocení také poutavost a odlehčenost témat⁸⁵. Fanfikce jsou dle našeho názoru ideální náplní těchto výukových jednotek. Je ovšem třeba pečlivý výběr fanouškovského textu tak, abychom tento text podřídili našim výchovně vzdělávacím jazykovým cílům, ne naopak. Možná to v tomto ohledu může být pro učitele o to těžší, ale na druhé straně to představuje určitou zajímavou výzvu.

Ještě než přejdeme k našim návrhům, opět se jen stručně vyjádříme k tomu, co je naším hlavním, obecným cílem v *Jazykové výchově* v rámci předmětu *Český jazyk a literatura*. I jazyková složka prošla v několika posledních desetiletích jistou transformací. Pro současnou informační společnost je charakteristický obrovský nárůst informací, vyžadující novou úroveň gramotnosti i vyšší kulturu vzdělávání⁸⁶. Důraz je kladen nejen na práci s médii, o níž jsme již hovořili v kapitole o *Komunikační a slohové výchově*, ale opět též na komunikační faktor, budoucí mimoškolní potřeby žáků a částečně i na interdisciplinární vztahy. Jiří Kostečka píše, že cílem *Jazykové výchovy* je především:

- *relativně ucelené a pevné teoretické poučení o vzniku, vývoji, struktuře a funkci jazyka a češtiny zvláště*
- *seznámení s institucemi a příručkami, z nichž je možno načerpat další, mimoškolní poučení o češtině pro potřeby budoucí praxe žáka*

---

⁸⁵ KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993, s. 20.

⁸⁶ MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003, s. 7.

- *aktivní zvládnutí spisovné normy českého jazyka v projevech mluvených i psaných, především v rovině fonetické, gramatické, lexikální a pravopisné s akcentováním požadavku na komunikativnost s ohledem na budoucí, mimoškolní aktivity absolventů*
- *solidní zvládnutí jazyka mateřského jako opora pro studium jazyků cizích*
- *získání dostatečného jazykového základu pro uvědomělou a poučenou ideově-estetickou interpretaci literárních textů, a tím i pro hlubší estetický zážitek a obohacení jeho osobnosti při četbě⁸⁷*

Věříme, že fanfikce mohou být užitečné i při naplňování některých z těchto cílů, přestože znovu musíme zdůraznit, že v této kategorii předmětu *Český jazyka a literatura* působí hlavně v podpůrné a motivační roli. Nyní, když jsme si udělali jasno v našich cílech, se již můžeme podívat přímo na některé konkrétní návrhy pro toto využití fanouškovské tvorby v hodinách jazykové výchovy.

Především, pokud učitel dobře vybere fanfikci, může její text sloužit stejně účinně k vyhledávání a probírání nejrůznějších jazykových jevů jako jiné texty k tomu určené, které však mohou působit uměle, nebo nejsou pro děti dostatečně atraktivní. Ve fanficcích (z českého repertoáru) můžeme například vyhledávat slova domácí, přejatá či cizí, slova utvářená derivací, kompozicí, abreviací, frazémy, přirovnání, metaforou a metonymií (jakožto způsoby obohacování slovní zásoby přenášením významu), ale ve fanouškovských textech můžeme s žáky řešit i jednotlivé slovní druhy a slovnědruhové přechody, jmenné i slovesné kategorie, vyjmenovaná slova, větné členy, typy přísudků apod. Zkrátka vše, co tvoří učivo *Jazykové výchovy*, najdeme-li k tomu na stránkách fanficcí vhodný materiál.

Součástí výuky této kategorie *Českého jazyka a literatury* je také nauka o spisovnosti, hovorové češtině, obecné češtině, dialektech a interdialektech, jak ostatně dokládá jeden z očekávaných výstupů v Rámcovém vzdělávacím programu pro 2. stupeň základní školy: „*Žák rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití*“⁸⁸. Nepředpokládáme sice, že bychom bez hlubokého a usilovného pátrání narazili na takovou fanfikci, v níž by postavy mluvily některým

---

⁸⁷ KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993, s. 13.

⁸⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 23. [cit. 2018-01-06]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

nářečím, ovšem charakteristické rysy obecné češtiny se v této literární tvorbě objevují velmi často v dialogích (přímé řeči) jakožto charakterizující jazyk pro postavy. Můžeme tedy s žáky vyhledávat v textech fanfikcí i tyto jevy, za ještě přínosnější a kreativnější však považujeme úkol, v němž by žáci jednotlivé dialogy postav naopak přepisovali do podoby nářečí. Nejen že tento návrh slouží k fixaci poznatků o dialektech, ale zároveň jeho prostřednictvím žáky aktivizujeme a naplňujeme kritéria tvořivé práce a rozvoje fantazie. Za možná méně výukově hodnotné, avšak ve vztahu k dětem za odlehčující považujeme dále fakt, že výsledné rozhovory mohou i v souvislosti s charakterem původních postav vyznívat humorně a komicky, což navozuje příjemné sociální klima ve třídě, které je pro výchovně vzdělávací proces také velmi důležité.

Poslední návrh může být poněkud rozporuplný, a uvádíme jej proto pouze jako metodu, jež se s ohledem na podstatu fanfikcí do vyučování přímo nabízí. Marie Čechová rozlišuje několik typů diferenciací jazykových cvičení: cvičení nižší a vyšší (podle míry náročnosti a uplatnění samostatnosti v práci), cvičení dílčí (procvičující jednotlivé stránky) a komplexní (zaměřená na jazykový projev jako celek), cvičení konstrukční (tj. cvičení usilující o produkci výrazů, vět a textů) a korekturní (tj. redakční, opravná a úpravná, sledující nalezení chyb a nedostatků, jejich odstranění a nahrazení jazykově a slohově náležitými jevy)⁸⁹. Fanouškovská tvorba by se dala výborně využít pro typy korekturních cvičení, neboť není tvořena skutečnými profesionály, nýbrž amatérskými spisovateli (o tomto problému budeme ještě hovořit ve třetí části naší práce). Velice často v nich můžeme nacházet pravopisné či gramatické nedostatky, které bychom s žáky mohli v hodinách opravovat, je ovšem otázkou, nakolik jsou tato cvičení skutečně funkční. Mnoho didaktiků se domnívá, že by se korekturní cvičení neměla užívat, neboť navzdory opravám hrozí, že si dítě uloží do paměti chybné tvary slov. Zda tento způsob budou ve svém vyučování praktikovat, to už necháme na zralém rozhodnutí jednotlivých pedagogů, pouze tento návrh překládáme jako jeden z možných příkladů práce s fanfikcemi v *Jazykové výchově*.

Jak je tedy vidět, fanouškovská tvorba má v této složce předmětu *Český jazyk a literatura* pravděpodobně nejméně možností, jak se uplatnit, ale přesto může být i v těchto hodinách funkčně a motivačně využita. Věříme, že učitelé, kteří budou chtít

---

⁸⁹ ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998, s. 71.

obohatit svou výuku o práci s fanfikcemi, přijdou ještě na mnohé další způsoby, jak jejich potenciálu využít k naplňování svých výchovně vzdělávacích cílů.

2.4 VYUŽITÍ FANFIKČÍ V OSTATNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PŘEDMĚTECH

V posledním oddílu didaktického využití fanfikcí se zaměříme na jejich místo v jiných vzdělávacích předmětech, než je *Český jazyk a literatura*. Nebudou to nijak zvlášť rozsáhlé kapitoly, neboť jsme již na začátku naznačili, že největší službu může tato specifická literární tvorba odvést právě ve výuce českého jazyka, ale přesto zkusíme argumentovat pro fakt, že je zde možnost pracovat s ní i v dalších oborech, přičemž se zaměříme na dva z nich: cizí jazyk (zejména anglický jazyk) a dějepis.

2.4.1 VYUŽITÍ FANFIKČÍ V PŘEDMĚTU CIZÍ JAZYK

Cizí jazyk patří dle Rámcového vzdělávacího programu do kategorie *Jazyk a jazyková komunikace*, společně s *Českým jazykem a literaturou* a *Dalším cizím jazykem*. V českém školství v současné době takto zcela převažuje výuka anglického jazyka jakožto hlavního světového jazyka, dále německého jazyka, francouzského jazyka, ruského jazyka a v menší míře také španělského jazyka a dalších. Schopnost domluvit se i za hranicemi našeho státu je v dnešním světě volného cestování prakticky nezbytností, proto je výuka cizího (nejčastěji anglického) jazyka zařazována často i do preprimárního, předškolního vzdělávání. Mnoho základních škol v České republice (a nemusí se jednat pouze o tzv. „jazykovky“) pak začíná výuku cizího jazyka už v 1. třídě základní školy, povinně je však stanovena od 3. třídy základní školy a v 8. třídě se přidává druhý cizí jazyk. To vše naznačuje důležitost těchto vzdělávacích oborů pro budoucí život žáka. Je ovšem také nutno zmínit, že díky stále rostoucímu propojování světa pomocí technologických výtvarků moderní společnosti (především pak internetové sítě) se dnes děti setkávají s cizími jazyky mnohem intenzivněji, a jsou tak pro ně přirozenější, než tomu bylo u minulých generací.

Ve výuce cizích jazyků na základních školách se pochopitelně hojně pracuje s cizojazyčnými texty, ať už v učebnicích, pracovních sešitech či materiálech připravených učitelem, málokdy to ovšem bývají texty literární, pravděpodobně z důvodu, že pedagogům připadají pro děti příliš komplikované. Je to však právě

literatura, která nejen slouží jako reprezentativní a kulturní dědictví jakéhokoliv národa (jehož mentalitě je při učení cizích jazyků také vhodné porozumět), ale zároveň ukazuje bohatost jazyka, jeho krásu a nevšední možnosti užívání. Dle našeho názoru není nutné se zahraniční literatuře ve výuce vyhýbat, přestože je určité funkční zařazovat ji až do vyšších ročníků 2. stupně základní školy (a věnovat se jí dále ve větší míře na středních školách). Neměli bychom také zapomínat na to, že téměř každá literatura nabízí mnoho interpretačních možností. Učitelé cizích jazyků se tak mnohdy zdráhají na pole literatury vstoupit a zapojit ji do svých hodin, protože se obávají, že tento proces odhalování smyslu je příliš složitý a náleží jen odborníkům zabývajícím se literaturou a její interpretací jakožto vědním oborem⁹⁰.

Těmto obavám však mohou předejít v případě, že touto cizojazyčnou literaturou budou právě fanfikce, které nespádají do žádného z vyučovaných literárních směrů (existencialismu, symbolismu apod.) a díky své původní funkci (relaxační, zábavné, saturační) mohou být interpretační jednodušší a žáci si s jejich texty poradí snáze. Navíc zde opět může sehrávat roli fakt, že udělá-li si učitel cizího jazyka ve své třídě průzkum nejoblíbenějších literárních či jiných fenoménů, bude fanfikce i zde působit ve vztahu k žákům motivačně. Zajímavým momentem by mohlo být čtení a překlad určité fanouškovské tvorby v hodině, aniž by pedagog dal dětem k dispozici závěr příběhu, pouze odkaz na zdroj (internetovou stránku) – mohlo by to žáky motivovat ke spontánnímu vyhledání zbytku fanfikce, čímž by se překladu cizího jazyka věnovali i ve svém volném čase. Případně by takovou snahu mohl učitel podpořit příslibem vhodné satisfakce tomu žákovi, který bude schopen mu v další hodině dovyprávět děj, buď česky, nebo ještě lépe zjednodušeně v cizím jazyce, čímž se ještě více podpoří vzdělávací cíl tohoto předmětu.

Ostatně v 70. a 80. letech 20. století došlo v rámci výuky cizích jazyků k významnému obratu, kdy začal být prosazován především komunikativní aspekt jazyka, a od té doby se rozvíjí metoda komunikativní. Tato metoda systematicky směřuje výuku ke komunikaci, a zaměřuje se proto na rozvíjení všech řečových dovedností. V průběhu 80. let dochází k pozvolnému znovuzapojování cizojazyčné

---

⁹⁰ SKOPEČKOVÁ, Eva. *Literární text ve výuce anglického jazyka: specifické aspekty didaktiky anglicky psané literatury ve výuce anglického jazyka v kontextu současných proměn české vzdělávací soustavy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 21.

literatury do výuky cizích jazyků⁹¹. Výše zmíněný návrh k práci s fanfikcemi odpovídá oběma těmto trendům, navíc lze tuto specifickou literární tvorbu pojmout i jako samostatné téma k cizojazyčné diskuzi, v níž se může například učitel se svými žáky bavit o jejich vztahu k fanfikcím, zda je ve svém volném čase čtou, či dokonce tvoří, na kterých internetových stránkách je vyhledávají, jaké jsou jejich oblíbené kánony a žánry apod.

Přímé využití textů fanfikcí v hodině odpovídá především obecnému jazykovému modelu, jenž spatřuje hlavní úlohu literatury v možnosti poskytnout přístup k vysoce kreativnímu a velmi různorodému použití jazyka, se kterým se v takové podobě a rozsahu v běžném životě nesetkáváme. Tento přístup zohledňuje zejména důležitost osvojení jazykových prostředků a rozvoje řečových dovedností. Skutečnost, že základním stavebním materiálem literatury je jazyk ve všech rozličných podobách, vede zastánce tohoto přístupu k přesvědčení, že pokud jde o literaturu, je tím nejdůležitějším cílem přivést studenty k četbě samotného textu⁹². I v předmětu *Cizí jazyk (a Další cizí jazyk)* jde tedy také o rozvíjení čtenářských kompetencí, o nichž jsme mnoho mluvili již v přecházejících kapitolách, nyní však pochopitelně na cizojazyčném podkladě. Fanfikce mohou v tomto ohledu odvést stejně hodnotnou roli jako ve výuce *Českého jazyka a literatury*, s tím rozdílem, že děti budou pravděpodobně muset vynaložit více úsilí, než kdyby četli fanouškovské texty ve svém mateřském jazyce.

V 9. třídě základní školy (a především pak na středních školách a gymnáziích) bychom se nebáli ani zkusit s dětmi napsat velmi jednoduchou fanfikci v cizím jazyce (případně jim to lze zadat jako dobrovolný domácí úkol a pozitivně ohodnotit). Tím bychom splňovali nejen jazykový cíl prohlubování poznatků o cizojazyčné gramatice, slovní zásobě apod., ale stejně jako v případě podobných úkolů v českém jazyce bychom zároveň rozvíjeli a kultivovali žákovu fantazii ve vlastní tvořivé činnosti. Pokud by si učitel dal tu práci, mohl by dokonce z žákovských fanfikcí udělat určitý výběr, který by se mohl například otisknout ve školním časopise (za předpokladu, že takový na škole existuje), či jinak zveřejnit. Vzhledem k tomu, že stvořit cizojazyčnou

---

⁹¹ SKOPEČKOVÁ, Eva. *Literární text ve výuce anglického jazyka: specifické aspekty didaktiky anglicky psané literatury ve výuce anglického jazyka v kontextu současných proměn české vzdělávací soustavy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 32.

⁹² SKOPEČKOVÁ, Eva. *Literární text ve výuce anglického jazyka: specifické aspekty didaktiky anglicky psané literatury ve výuce anglického jazyka v kontextu současných proměn české vzdělávací soustavy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010, s. 16.

fanfikci je pro děti nepochybně těžší, mohli by též při psaní spolupracovat ve skupinkách, anebo dokonce celotřídně tím způsobem, že by každý žák popořadě přispěl svou vlastní větou nebo odstavcem tak, aby byl kauzálně rozvíjen určitý děj, na němž by se žáci předem domluvili. Tím bychom kromě všech výše zmíněných cílů naplňovali též sociální aspekt (sociální a personální kompetenci) a pomohli utvářet příjemné klima ve třídě.

Neměli bychom zapomínat na to, že fanfikce jsou celosvětovým fenoménem, a pokud se jim žáci věnují nebo chtějí věnovat, nepochybně se dříve či později dopracují i k fanfickým psaným v cizích jazycích. Je podle nás tedy jen užitečné, aby se učitelé cizích jazyků nevyhýbali této specifické literární tvorbě ani ve svých hodinách a naučili se nakládat s nimi nejen k zábavě a motivaci žáků, ale nacházeli v nich i způsob naplňování svých stanovených výchovně vzdělávacích cílů.

2.4.2 VYUŽITÍ FANFIKČÍ V PŘEDMĚTU *DĚJEPIS*

Vzhledem ke své podstatě je dějepis školním předmětem, který lze pravděpodobně nejzjevněji zneužívat v nesvobodných dobách za různých totalitních režimů, čehož byla naše země svědkem již několikrát. Časy totality však již pominuly a měli bychom se tedy podívat na to, jak si tento předmět stojí dnes, co je jeho hlavním, obecným cílem a jaké jsou na něj kladeny požadavky.

Dějepis je již několik let dle Rámcového vzdělávacího programu řazen do kategorie *Člověk a společnost*. Tato oblast vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich rozmanitosti, proměnlivosti a vzájemných souvislostech, přičemž vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti⁹³. Vzdělávací obor *Dějepis* přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Jeho hlavním posláním je kultivace historického vědomí jedince a uchování kontinuity historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti. Důležité je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do obrazu naší současnosti⁹⁴. Pokud bychom chtěli tyto obecné teze převést do konkrétnější podoby, co by vlastně

---

⁹³ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 51. [cit. 2018-01-09]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

⁹⁴ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2016, s. 51. [cit. 2018-01-09]. Dostupné z WWW:< http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf >.

měl učitel dějepisu ve svých hodinách všechno zvládnout? Kurikulární reforma vynesla do popředí zcela jiné požadavky než pouhé memorování letopočtů, panovníků a slavných bitev. Současný učitel by tedy již kromě nezbytné faktografie měl klást důraz i na rozumové postupy, práci s prameny, místní dějiny, výchovu k evropanství, komunikaci se žáky i mezi nimi apod. V dnešním pojetí představuje dějepisné vyučování souhrn takových metod, kde v popředí stojí hlavně požadavek na žákův samostatný úsudek a jeho schopnost aktualizovat historické děje⁹⁵.

Jak ovšem s dějepisem mohou souviset fanfikce? Odpověď je jednoduchá – jako určitá nadstavba. Obecně můžeme říci, že mají v tomto předmětu zhruba stejné místo jako historické romány. Využití historických románů v dějepise pomáhá žákovi utvořit si barvitý obraz o minulosti s důrazem na jeho emocionální a estetické prožívání. Jednou z „nově objevených“ oblastí v dějepisném vyučování jsou tzv. dějiny každodennosti, tedy všední dějiny života královských rodin i obyčejných lidí, které se zabývají nejrůznějšími druhy lidské činnosti (odívání, stolování, volný čas, hygiena apod.). Právě tyto drobné detaily jsou často zachycovány v historických románech, a podněcují tak žákovo vcítění se do jisté historické etapy.

Je jich sice poskrovnu, ale některé fanfikce v rámci využívání AU (viz slovníček fanfikcí) zasazují své postavy a děje i do dávné minulosti. Taková fanouškovská tvorba je pak pro žáky atraktivní spojením jejich oblíbeného literárního či jiného díla a realistického historického pozadí. Jako drobnou ukázkou této možnosti jsme zvolili úryvek z fanfikce, jež vznikla na fandomu Naruto a zároveň je její příběh zasazen do starověkého Egypta:

Sasuke rovněž dojel ke svému úlovku na koni. Nedovedl si už život bez těchto zvířat představit, byl z poloviny vychováván na koňském hřbetě, a přesto prý ještě před sto lety tato zvířata jejich lidé neznali. Přivedli je až hyksóští válečníci, ti barbari, s nimiž už mnoho desítek let sváděli boje na hranicích jejich milovaného Egypta. „Dobrý lov,“ zhodnotil mladý Uchiha spokojeně a pokynul svému osobnímu otrokovi, aby společně s dalšími naložil mrtvolu gazely na jiného koně. „Myslím, že otec bude spokojen, co říkáš, Itachi?“

„Určitě, miluje čerstvou pečínku. Klád mi na srdce, abychom se snažili. Nejradši by jel s námi, ale má příliš mnoho starostí se zemí,“ odušil Itachi a pohládl svého

---

⁹⁵ VÝCHODSKÁ, Helena. *Dějepis hrou. Metodické inspirace a didaktické hry*. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola, 2008, s. 4.

milovaného koně po šíji. Byl mu věrným koněm, rychlým jako blesk. Dokonce se mu podařilo ho naučit, aby za ním při zapískání přiběhl.

„Nedivím se, blíží se záplavy,“ přikývl Sasuke a zabloudil očima k toku velké řeky. Brzy se vylije z koryt a zaplaví okolní půdu úrodným bahnem. Bude následovat několik dní oslav za tento dar z nebes. Jejich kněží předpovídali tuto událost na přelom července a srpna. Docela se těšil, lidé měli v těch časech sice hodně práce, ale lepší náladu. Oceán obklopující svět obývala síla Hapi. Z vůle slunečního boha nechával duch Nilu stoupat vody vzhůru. Jakmile se znovu objevil Sirius, budou s jistotou vědět, že začínají záplavy. Jejich kněží to bedlivě sledovali. „Je předtím potřeba udělat dost věcí a navíc válka mu dělá starosti čím dál víc.“⁹⁶

Ukázku jsme museli lehce upravit po stránce gramatické a stylistické (těmto překážkám ve využití fanfikcí se budeme věnovat ve třetí části) a uvádíme ji pouze jako důkaz, že takové typy fanouškovské tvorby skutečně vznikají. Domníváme se však, že využití celé této vícedílné povídky s názvem *Ve stínu pyramid* by bylo ve vyučování nevhodné, neboť se jedná o dílo, v němž se vyskytuje i yaoi s explicitními popisy sexuálních aktů. Kdybychom ovšem odhlédli od této skutečnosti, například jen tento úryvek obsahuje mnoho historických faktů, které mohou prohloubit žákovu znalost o starověkém Egyptě – objevují se v ní narážky na 2. přechodné období (zhruba 1797–1543 př. n. l.) a boje s hyksóskými nepřáteli, na nilské záplavy v pravidelnou roční dobu a důležitost této události, na egyptské náboženství.

Fanfikce pro edukační možnosti v hodinách dějepisu musí být učitelem pochopitelně pečlivě vybírány. Podobně jako u filmových zpracování historických námětů (nejedná-li se o dokumentární filmy a pořady) se i v historických fanfikcích mohou vyskytovat velké nepřesnosti, nesrovnalosti, či dokonce hrubé chyby. Obyčejně totiž autoři takovýchto děl nebývají amatéry pouze po spisovatelské stránce, ale nebývají to ani profesionální historici, pouze jedinci se zájmem o dějiny. Tím ovšem nechceme vyvracet teorii, že by se daly najít i didakticky vhodné úryvky z fanouškovské tvorby s historickým podtextem. Jen musí být v těchto případech učitel dějepisu při svém výběru ještě obezřetnější než v jiných vzdělávacích předmětech, v nichž se dají fanfikce využít.

---

⁹⁶ Ivanitko a Smajli. *Ve stínu pyramid I. – Oslava vítězství. Dračí sestry*. [online]. 20.9.2016 [cit. 2018-01-09]. Dostupné z: <http://draci-sestry.blog.cz/1609/ve-stinu-pyramid-i-oslava-vitezstvi>

Podobně jako u *Českého jazyka a literatury* a u cizích jazyků, i v dějepise považujeme za funkční a účinné využít vlastní žákovské tvorby fanfikce, nyní však s pozadím některé historické etapy, kterou učitel může buď zadat, nebo si ji žáci sami mohou zvolit. Veškeré znalosti, které žák o této etapě načerpal v expozičních či fixačních hodinách, tak může zúročit ve své tvořivé činnosti, přičemž hotová fanfikce by zároveň mohla sloužit pro učitele jako diagnostická metoda. Již snad nemusíme dopodrobna opakovat, jaké výhody dle našeho názoru má vlastní žákovská tvořivá produkce, která se nemusí týkat pouze hodin českého či cizího jazyka, případně předmětů, jako je výtvarná výchova nebo pracovní činnosti. I v dějepise se může tato tvorba uplatnit a vzhledem k využívání nejrůznějších slohových postupů a útvarů, či uplatňování poznatků z teorie literatury tím zároveň podporujeme interdisciplinární vztahy s českým jazykem.

3 PŘEKÁŽKY V DIDAKTICKÉM VYUŽÍVÁNÍ FANFIKČÍ

V didaktice pravděpodobně neexistuje metoda, která by vyhovovala vždy všem žákům ve třídě. Některé metody kladou důraz na rychlost, některé na pamětní učení, další zase na logické myšlení apod. Každý žák je jedinečný a má nadání na něco jiného – proto je nutné didaktické metody střídát, aby měl každý z nich možnost zažít v hodinách úspěch. Jsme si jisti, že navzdory své popularitě mezi mládeží ani fanfikce, jež se soustředí zejména na tvořivé myšlení a fantazii, se pokaždé nesetkají s nadšením úplně u všech žáků. To je fakt, se kterým učitel bohužel nemůže nic dělat, ale cílem této poslední části diplomové práce je poukázat na další úskalí, s nimiž by měl být pedagog seznámen dříve, nežli začne fanouškovskou tvorbu využívat ve své výuce. Všechny metody mají pochopitelně své klady a zápory a u fanfikcí shledáváme zapotřebí rozvést především dva problémy, přičemž se oba týkají vhodného výběru textu do vyučovacích hodin.

3.1 GRAMATICKÉ A PRAVOPISNÉ NEDOSTATKY

První překážka, která může znesnadnit učitelům výběr fanfikce a žákovu následnou komunikaci s textem, souvisí s již zmiňovaným amatérstvím autorů fanouškovské tvorby. Pomineme nyní nedostatky z literárního hlediska, jako je například nedodržení kompozice, nevhodný výběr jazyka apod., jelikož předpokládáme, že by učitel pro své výchovně vzdělávací cíle vybíral úryvky z tohoto hlediska nezávadné, ale i v takových případech se může stát, že dílo vynikající po literární stránce bude mít závažné gramatické či pravopisné chyby (budeme v této kapitole odkazovat především na českou scénu fanfikcí, ale předpokládáme, že stejně nebo podobně to funguje i u cizojazyčných fanfikcí).

V dnešní době volného přístupu k internetu není již ani věk autorů této specifické literární tvorby nijak omezen, což má nepochybně své výhody, ale i nevýhody. Mezi pozitiva můžeme řadit v zásadě umělecké využití volného času mládeže, stmelování fanouškovských komunit, podporu fantazie, tvořivosti apod., ovšem negativním důsledkem mohou být také fanfikce, nad jejichž pravopisnými nedostatky musí zákonitě zaplakat každé oko vzdělaného češtináře. Výjimkou dnes nejsou mezi autory této literární tvorby ani děti, které navštěvují základní školu

a nemají dosud probrané a utříděné všechny jazykové jevy, jejichž porušování se pak mohou ve svých fanfickách dopouštět.

Bohužel však nemůžeme stoprocentně tvrdit, že čím „dospělejší“ autor fanouškovské tvorby, tím kvalitnější jsou jeho fanfikce po stránce gramatické a pravopisné. Tento jev zřejmě souvisí s celkovou upadající gramotností národa, do jejichž vod však nebudeme podrobněji zabředávat. Samozřejmě že obvykle bývají tito dospělí „spisovatelé“ v českém jazyce zběhlejší, ale i u nich se často vyskytují závažné nedostatky, jež mohou narušit kladný čtenářský dojem a sloužit po stránce jazykové jako nevhodný vzor.

U uživatelů češtiny jakožto mateřského jazyka pochopitelně mnohem častěji převládají pravopisné hrubky, ovšem než se jim budeme podrobněji věnovat, zmíníme se ještě stručně o gramatických chybách a jejich pravděpodobných příčinách. Gramatická chyba je chyba v systému jazyka, zatímco pravopisná chyba je chyba v soustavě pravidel pravopisu. Příkladem takových gramatických hrubek mohou být věty: „*Hodil kámen do rybník.*“, „*Moje matka chodil na nákup.*“. S těmito chybami se setkáváme spíše u cizinců, rodilí mluvčí se jich zpravidla nedopouštějí – alespoň ne úmyslně. V případě fanfikcí se však s těmito nedostatky čas od času můžeme setkat, obvykle však nejsou projevem neznalosti či nevzdělanosti autora, ale jedná se o různé překlepy. Většina fanfikcí je totiž dnes psána na počítačích a noteboocích prostřednictvím textových editorů, jako je např. Microsoft Word. Ten sice umožňuje funkci sledování pravopisu, opravuje však pouze nesprávné či nesmyslné tvary slov, nikoliv však v kontextu celé věty. Často se proto stává, že autor fanfikce při svém psaní jistým gramatickým způsobem začne větu, ale kvůli překotnému myšlenkovému toku ji dokončí gramaticky jiným způsobem. Gramatické chyby a překlepy k fanfickám zkrátka čas od času patří.

Mnohem častější jsou však hrubky pravopisné. Tradičními problémy bývají takové jazykové jevy, jako je například shoda podmětu s přísudkem v l-ových příděstích, pravopis mě/mně, předpony s/z a velmi často také chybná interpunkce. Zdeňka Mojhová se ve své bakalářské práci zabývala analýzou nejčastějších pravopisných chyb v diktátu 9. ročníku ZŠ, tedy v době, kdy by již měli mít žáci pravopis zcela osvojený. Došla k závěru, že děti nejvíce chybovaly v psaní kondicionálového tvaru slovesa *být* (bychom, bysme, byste apod.) a v psaní velkých či

malých písmen u přídavných jmen, která nejsou součástí zeměpisného názvu⁹⁷. Tyto nedostatky odpovídají i častým chybám, jež se objevují ve fanfikcích. Velká písmena a kondicionálové tvary dělají uživatelům českého jazyka značné problémy, což se u amatérské fanouškovské tvorby zřetelně odráží.

Problematika nezkušenosti či nevzdělanosti tvůrce fanfikcí se může projevovat stejně tak i v nesprávném slovosledu, porušování aktuálního větného členění či v nemotivovaných větných odchylkách, z nichž nejčastější bývá anakolut, kontaminace a zeugma. Jednotliví autoři se mohou dopouštět některých chyb, které pak bývají typické ryze pro jejich díla, například nadužívání aposiopese⁹⁸.

Ve slovníčku fanfikcí z první části této práce jsme zmiňovali pojem *beta reader*, tedy jistý druh korektora, jehož služby občas fanoušci pro svá díla využívají. Tento „druhý čtenář“ má samozřejmě za úkol eliminovat z textu nedostatky, stylistické i pravopisné. Ani on však nebývá ve svém oboru profesionálem, takže i přesto, že beta reader fanfikce nepochybně zkvalitňuje, není ani on mnohdy zárukou, že tato specifická literární tvorba bude zcela bez chyby. Navíc mít svého „betu“ není pro autory fanfikcí samozřejmostí, na české scéně se jedná spíše o výjimky.

Jak se tedy s touto překážkou vyrovnat? Byla by škoda nevyužívat velkého potenciálu fanfikcí jen z důvodu gramatických a pravopisných nedostatků. Vybere-li si učitel úryvek, který se mu hodí k naplňování jeho výchovně vzdělávacích cílů, avšak objevuje se v něm větší či menší počet hrubek, má v zásadě dvě možnosti. Jednou z nich je pokusit se obrátit negativum v pozitivum a využít i chyb ve fanfikci ke korekturnímu cvičení s žáky dříve, než začne s touto fanouškovskou tvorbou pracovat například v literární hodině. Opět je to možnost poněkud ošemetná, neboť o sporech o vhodnosti či nevhodnosti korekturních cvičení jsme již pohovořili v kapitole o využití fanfikcí v *Jazykové výchově*. Necháváme tedy tento návrh na posouzení jednotlivých pedagogů, zda se k této variantě přikloní, či nikoliv. Druhou možností je pak provést korekturu ještě dříve, než se žáci s úryvkem fanfikce setkají – didakticky upravit její text. Vzhledem k nedořešené (a neřešené) otázce o samotné legalitě fanfikcí není tato fanouškovská tvorba chráněna žádnými autorskými právy a její autoři na svých dílech nijak nevydělávají. Je tedy možno tuto korekci bez problémů

---

⁹⁷ MOJHOVÁ, Zdeňka. *Typy pravopisných chyb v diktátech u žáků na 2. stupni ZŠ*. České Budějovice, 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra slovanských jazyků a literatur, Oddělení českého jazyka a literatury, s. 30.

⁹⁸ AUZKÁ, Vendula. *Fanfikce – internetový fenomén literární tvorby*. Plzeň, 2016. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka a literatury, s. 38.

provést. Není naším záměrem posoudit, která z variant je didakticky vhodnější, pouze jsme se snažili poukázat na fakt, že ačkoliv se gramatické a pravopisné chyby mohou zdát velkým problémem, lze se s tímto nedostatkem vyrovnat a řešit jej. Jinak tomu bohužel bude v následující kapitole, kde se budeme zabývat překážkou mnohem závažnější.

3.2 SEXUÁLNÍ OBSAH FANFIKČÍ

Již z námi vypracovávaného slovníčku fanfikcí v první části této diplomové práce může být patrné, že velká část fanouškovské literatury se zabývá sexuální tematikou a že se v této oblasti vyvíjí i specifické žánry a jevy (slash, femslash, yaoi, yuri, lemon, smut, m-preg, PWP...). V jistém smyslu může být tato tvorba do určité míry pochopitelná – fanoušci si tak ve fanfikcích vynahrazují sexuální scény, jichž se obvykle ve svém populárním kánonu nedočkají, nebo pouze v „light verzi“.

Pornografie provází člověka snad již od pradávna, přestože první pokusy definovat ji se objevují až v 1. polovině 19. století. Vždyť již od antiky jsou mezi významnými uměleckými díly známy i vyzývavé, šokující či obscénní výjevy. Samotné slovo „pornografie“ vzniklo z řeckého „porné“ (= prostitutka) a „grafein“ (= psát). Vztah starých kultur k pohlavnímu styku nebyl nijak negativní. Staří Řekové v sexu neviděli nic škodlivého či závadného. Sexualita byla brána jako zcela legitimní pro grafické a básnické ztvárnění⁹⁹. Křesťanská filozofie naopak odsuzovala jakékoliv sexuální chování, pokud nebylo přímou součástí posvátného svazku manželského. V současné době, přestože je pornografie stále do jisté míry tabuizována a odsunována na okraj společnosti, tvoří webové stránky s pornografickým či erotickým obsahem nezanedbatelnou část předpokládaného objemu celého internetu. Mimo jiné se v poměrně velké míře objevuje i ve fanfikcích.

Svým způsobem se může zdát zvláštní, že nečekaně velké procento sexuálně zaměřené fanouškovské tvorby se soustředí i na homosexuální páry (mnohem méně ovšem na lesbické). Asi bychom museli být odborní psychologové, abychom tento trend dokázali uspokojivě vysvětlit, pro naše záměry nám však nezbyvá než přijmout tuto skutečnost jako zajímavý fakt. Koneckonců sexuální pudy jsou hluboce

---

⁹⁹ HÁJEK, Jakub. Internet a pornografie. Brno, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, s. 7.

zakořeněnou složkou každé lidské bytosti. Přesto může být poměrně znepokojivé, že se ve fanfikcích mohou objevovat nejen explicitní popisy sexuálního aktu jako takového, ale není výjimkou setkat se v této specifické literární tvorbě i s tzv. agresivní erotikou, neboli tvrdou pornografií, která je obecně charakterizována hrubou neúctou k člověku, často obsahuje vysoký stupeň agresivity a může prezentovat různé úrovně sexuální zvrácenosti až sadismu¹⁰⁰. Důkazem toho jsou ve fanouškovských komunitách překvapivě oblíbené non-con/rapefiction (viz slovníček fanfikcí).

Problémem by ovšem možná ani tak nebyl samotný obscénní obsah takových fanfikcí, jako spíše jejich snadná dostupnost. Na rozdíl od různých webových stránek nabízejících audiovizuální záznamy pornografie se obvykle na stránkách s fanfikcemi neočekává, že bude muset uživatel potvrzovat svou věkovou způsobilost k erotickému obsahu. Je to z toho důvodu, že weby s úložišti fanouškovské tvorby se primárně neprezentují jako pornografické, byť se v některých povídkách mohou objevovat popisné sexuální scény, nebo dokonce sexuální násilí. Je-li autor fanfikce alespoň trošku zodpovědný, připiše do úvodu svého článku varování či věkovou přístupnost povídky či kapitoly, prakticky to ovšem nepředstavuje nijak velkou překážku i pro čtenáře mladší osmnácti let a jedná se většinou spíše o formalitu. Jaký dopad může mít četba těchto fanfikcí na děti a mládež, to je opět téma vhodné spíše pro odborníky v psychologii, musíme však bohužel připustit, že toto je odvrácená stránka literární fanouškovské tvorby, s níž se učitel při případném využívání fanfikcí bude střetávat.

Je samozřejmě zcela nevhodné, aby pedagog takovéto materiály využíval ve svých hodinách. Dokonce i na české fanouškovské scéně tvoří fanfikce se sexuálním obsahem podivuhodně velké procento. Nejjednodušším řešením je pochopitelně vyhýbat se těmto druhům fanouškovské tvorby, ale může se stát, že učitel narazí na překvapivě kvalitní fanfikci (jak tématem, formou, jazykem, dějovou složkou apod.), která však v některé své části obsahuje explicitní popis pohlavního aktu (ať už heterosexuálního či homosexuálního). Otázkou je, zda by měl v takovém případě využít pro své vyučování úryvek bez této scény, ovšem bez uvedení zdroje, kde by byla dohledatelná celá fanfikce, včetně nepřístupných částí. Měli bychom také

---

¹⁰⁰ HÁJEK, Jakub. Internet a pornografie. Brno, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, s. 9.

poznámenat, že v podstatě ani neuvedení zdroje v současné době nepředstavuje pro děti velkou překážku, i z vybraného úryvku by žáci pravděpodobně dokázali dohledat stránku, z níž učitel text stáhl. Toto rozhodnutí už ponecháváme na samotném pedagogovi a jeho svědomí, závisí zde pravděpodobně na více faktorech – na vyspělosti žáků, míře explicitnosti sexuální scény ve fanfikci apod.

Problém pornografie ve fanfikcích není tak snadno řešitelný jako nesprávná gramatika a pravopis a učitel se s touto překážkou bude možná střetávat o to silněji, že ačkoliv legislativně je takové jednání zakázané, mezi jeho žáky budou zřejmě i takoví, kteří budou tento druh fanouškovské tvorby s oblibou vyhledávat, číst i tvořit. Učitel by před touto problematikou jistě neměl zavírat oči, ale dle našeho názoru by ho to každopádně ani nemělo odradit od celkového využívání potenciálu fanfikcí ve svém výchovně vzdělávacím procesu.

Závěr

Svět kolem nás se mění každým okamžikem. Posouvají se hranice lidského poznání, moderní technologie jdou obrovskou rychlostí dopředu, nové střídá staré a staré se v alternativních podobách znovu vrací, počítačové sítě a internet propojují celý svět a umožňují bez námahy komunikovat s lidmi ze vzdálených zemí. Všechny tyto změny se odrážejí v každé vrstvě lidské společnosti. Dnešní generace dětí a mládeže vyhledává jinou zábavu než generace před nimi, což se odráží mimo jiné i v jejich přístupu k tomu, co nazýváme *tradičním školstvím*. Metody, kterých pedagog dříve převážně využíval (metody monologické – výklad apod.) již nejsou pro moderní vzdělávání dostačující. Každý učitel má nyní v zásadě dvě možnosti: buď lpět na starém osvojeném modelu výuky, anebo se těmto převratným změnám přizpůsobit, přiblížit se dnešnímu světu žákovské zkušenosti a inovovat způsob svého vyučování.

Práce s fanouškovskou literární tvorbou představuje součást druhé nastíněné možnosti. Smyslem této diplomové práce bylo navrhnout způsoby využití fanfikcí ve výchovně vzdělávacím procesu včetně jejich přínosu na rozvíjení jednotlivých klíčových kompetencí a očekávaných výstupů stanovených Rámcovým vzdělávacím programem.

V první části jsme navazovali na naši dřívější práci *Fanfikce – internetový fenomén literární tvorby* (Auzká, 2016). Věnovali jsme se připomenutí fanfikcí a jejich historie, přičemž jsme aktualizovali seznam nejpopulárnějších fenoménů, které dnes představují největší procento vznikajících fanfikcí. Chce-li být učitel schopen čerpat z celého potenciálu fanouškovské tvorby, musí se v ní sám velmi dobře orientovat. Rozšířili jsme proto také pojmy, žánry a specifické jevy, jež s touto internetovou literaturou souvisí, v našem vlastním skromném slovníčku fanfikcí.

Ve druhé části jsme již zamířili do oblasti didaktiky a pedagogiky. Argumentovali jsme pro nezanedbatelné místo fanfikcí v dětském čtenářství a především jsme se pokusili navrhnout možnosti jejich využití v jednotlivých složkách předmětu *Český jazyk a literatura*. Největší přínos fanouškovské tvorby jsme z pochopitelných důvodů spatřovali v rámci *Literární výchovy*, ale došli jsme k tomu, že jejich potenciál je možno uplatnit i v *Komunikační a slohové výchově* a částečně také v *Jazykové výchově*. Nedrželi jsme se však pouze výuky mateřského jazyka, práci s fanfikcemi jsme rozšířili i do jiných vzdělávacích oborů, konkrétně do výuky *Cizího jazyka* (případně *Dalšího cizího jazyka*) a *Dějepis*. Přestože jsme nenavrhovali žádná

konkrétní znění zadání úkolů, věříme, že se nám snad podařilo dostatečně obhájit pozitivní vliv této fanouškovské tvorby na výchovně vzdělávací proces.

Nic není pochopitelně pouze černé nebo bílé, a i fanfikce mají své odvrácené stránky. V závěrečné, třetí části této diplomové práce jsme tedy považovali za vhodné upozornit také na různá úskalí, která by mohla případně znesnadnit učitelů využívání fanfikcí ve vyučování. Zaměřili jsme se zejména na dva problémy – časté gramatické a pravopisné chyby způsobené amatérským vznikem fanfikcí a nevhodný, sexuální obsah nezanedbatelného procenta fanouškovské tvorby. Věříme však, že učitel, jenž je rozhodnut vytěžít z fanfikcí to dobré, co nabízejí, si s těmito překážkami ve svém úsilí zdárně poradí.

Navzdory tomu, že se jedná o poměrně oblíbený druh trávení volného času mládeže, nejsou fanfikce dosud předmětem zájmu literárních odborníků, přestože jsme již v úvodu naznačovali, že několik vysokoškolských studentů se touto tematikou již ve svých kvalifikačních pracích zabývá. Doufáme, že i tato diplomová práce pomůže upozornit na atraktivní možnosti, které tato fanouškovská tvorba nabízí, a podhalí roušku fantastického světa tvořivosti a kreativity dnešní generace dětí a teenagerů.

Resumé

This diploma thesis deals with fanfiction – a modern phenomenon of internet literature – as a didactic means in the educational process. In three chapters we tried to take the topic in three phases: an expert, a pedagogue, a critic.

In first part we followed up on our previous bachelor's thesis *Fanfiction – an internet phenomenon of literary work* (Auzká, 2016). We repeated general knowledge about fanfictions, we updated a list of the most popular phenomena on which authors write their stories and we extended a professional sphere of this specific creation with some new concepts, genres and phenomena.

In the second chapter we focused on pedagogy and didactics. Because the uses of fanfictions primarily relate to school subjects *Czech language and literature*, we reminded the importance of this subject in Czech education, furthermore we argued for fanfiction as a part of readership of today's young generation. Then we focused on suggestions of work with fanfictions in the educational process. We gradually developed their use in all components of *Czech language and literature*: in *Literary education*, in *Communication and style education* and in *Language education*. For each suggestion we tried to support its justification in the requirements of today's innovative education aimed at developing key competencies and achieving expected outcomes set by the Framework Educational Program. In the end we also connected work with fanfictions in some other school subjects – in *Foreign language* (eventually *Another foreign language*) and *History*.

Of course, everything about fanfictions is not always positive. In the last part of our thesis we became critics. We considered it beneficial to also point out some negative sides of this fan literary work, we focused on problems such as incorrect grammar and orthography and on inappropriate, sexual content evident in a large percentage of fanfictions.

We hope that our thesis will be advantageous in its sphere and it extends an awareness to current and future teachers with possibilities which are offered by fanfictions in the educational process.

Seznam literatury

ABBASOVÁ, Veronika. Fanfikce a intertextualita. Praha, 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a literární vědy. Vedoucí práce Petr BÍLEK.

AUZKÁ, Vendula. Fanfikce – internetový fenomén literární tvorby. Plzeň, 2016. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka a literatury. Vedoucí práce Jiří STANĚK.

BERÁNKOVÁ, Eva a Ladislava LEDERBUCHOVÁ. *Trocha literární teorie: příručka pro literární výchovu žáků 6.-9. ročníků základních škol a nižších ročníků víceletých gymnázií*. Praha: Fortuna, 1999. ISBN 80-7168-606-9.

BERKOWITZ, D. E. *Framing the Future of Fanfiction: How The New York Time's Portrayal of a Youth Media Subculture Influences Beliefs about Media Literacy Education*. Journal of Media Literacy Education. Montclair: National Association for Media Literacy Education, 2012, vol. 4, no. 3, 198-212.

BÍNA, Daniel a Eva NIKLESOVÁ, ed. *Hledání nových cest v didaktice slohu a literární výchovy*. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2007. ISBN 978-80-7394-059-1.

BRADÁČKOVÁ, Barbora. Fenomén fanfiction – literatura na internetu. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra české literatury. Vedoucí práce Štěpánka KLUMPAROVÁ.

ČECHOVÁ, Marie. *Čeština - řeč a jazyk*. 2., přeprac. vyd. Praha: ISV, 2000. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-85866-57-9.

ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85937-47-6.

D.J.Orlovský. Vítejte na FantasMagorii. *FantasMagorium*. [online]. 16.2.2015 [cit. 2017-10-29]. Dostupné z: <http://www.fantasmagorium.net/>.

DUNČOVÁ, Iveta. Fanfiction na téma Game of Thrones v českém prostředí. Olomouc, 2016. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky. Vedoucí práce Zdeněk SLOBODA.

Fan fiction and fan communities in the age of the Internet: new essays. London: McFarland, c2006, vi, 290 s. ISBN 0-7864-2640-3.

HÁJEK, Jakub. Internet a pornografie. Brno, 2006. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví. Vedoucí práce Petr ŠKYŘÍK.

HNÍK, Ondřej. *Didaktika literatury: výzvy oboru: od textů umělecké povahy k didaktice estetickovýchovného oboru*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2626-0.

Hrz. Osmý Harry Potter trhá rekordy. Tolik objednávek na knihu USA nepamatují skoro 10 let. *Magazín.aktualne.cz*. [online]. 26.7.2016 [cit. 2017-09-26]. Dostupné z: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/literatura/osmy-harry-potter-trha-rekordy-tolik-objednavek-na-knihu-usa/r~d54d60d2530a11e6a3e5002590604f2e/>.

Ivanitko a Smajli. Ve stínu pyramid I. – Oslava vítězství. *Dračí sestry*. [online]. 20.9.2016 [cit. 2018-01-09]. Dostupné z: <http://draci-sestry.blog.cz/1609/ve-stinu-pyramid-i-oslava-vitezstvi>

KOSTEČKA, Jiří. *Do světa češtiny jinak: (didaktika českého jazyka a slohu pro vyučovací praxi)*. Jinočany: H & H, 1993. ISBN 80-85787-24-5.

KRŮPOVÁ, Karolína. Fanfiction as a New Phenomenon of Mass Reading Culture: The *Twilight* Novel Series. Zlín, 2017. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav moderních jazyků a literatur. Vedoucí práce Silvia POKRIVČÁKOVÁ.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Dítě a kniha: o čtenářství jedenáctiletých*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. ISBN 80-86898-01-6.

LEE, A. *Time Travelling with fanfic writers: Understanding fan culture through repeated online interviews*. Participations. Journal of Audience and Reception Studies. Pennsylvania: University of Pennsylvania, 2011, vol. 8, no. 1, 246-269.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole*. Brno: Paido, 2008. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 978-80-7315-175-1.

MOJHOVÁ, Zdeňka. *Typy pravopisných chyb v diktátech u žáků na 2. stupni ZŠ*. České Budějovice, 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra slovanských jazyků a literatur, Oddělení českého jazyka a literatury. Vedoucí práce Michaela KŘIVANCOVÁ.

MÜLLER, Richard a Pavel ŠIDÁK, ed. *Slovník novější literární teorie: glosář pojmů*. Praha: Academia, 2012. Literární řada. ISBN 978-80-200-2048-2.

O projektu. *Blog.cz* [online]. [cit. 2017-10-29]. Dostupné z: <http://blog.cz/o-projektu>.

Piotr Kowalczyk. 15 most popular fanfiction websites. *Ebookfriendly*. [online]. 19.2.2017 [cit. 2017-10-28]. Dostupné z: <https://ebookfriendly.com/fan-fiction-websites/>.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2016, [cit. 2017-12-26]. Dostupné z WWW:<
http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf>.

RosiePosieRW. Fanfiction Terminology Dictionary. *fanfiction.net*. [online]. 15.6.2014 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z:
<https://www.fanfiction.net/topic/44309/112420890/Fanfiction-Terminology-Dictionary>.

SEDMIDUBSKÝ, Miloš. *Čtenář jako výzva: výbor z prací kostnické školy recepční estetiky*. Vyd. 1. Brno: Host, 2001, 338 s. Strukturalistická knihovna. ISBN 80-86055-92-2.

SKOPEČKOVÁ, Eva. *Literární text ve výuce anglického jazyka: specifické aspekty didaktiky anglicky psané literatury ve výuce anglického jazyka v kontextu současných proměn české vzdělávací soustavy*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2010. ISBN 978-80-7043-935-7.

The language of fandom. *Ainself* [online]. 3.1.2006 [cit. 2017-10-14]. Dostupné z: http://www.ainself.net/irony/get_medieval/fandomvocab.htm.

VÝCHODSKÁ, Helena. *Dějepis hrou. Metodické inspirace a didaktické hry*. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola, 2008.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Píseň ledu a ohně [online]. 4.10.2017 [cit. 6. 10. 2017]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=P%C3%ADse%C5%88%20ledu%20a%20ohn%C4%9B&oldid=15404644>.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: Sbíрка zákonů.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice: tradiční a inovativní metody, transmisivní a konstruktivistické pojetí výuky, klasifikace výukových metod*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4100-0.